

בג"צ 1860/13 - העותרים: נ' אל"מ אודי בן אליעזר

מנהלי - הסמכות המינהלית - מידתיות וסבירות

מנהלי - צבא וביטחון

var MareMakom = "בגצ 1860/13 - העותרים: נ' אלמ אודי בן אליעזר, תק-על 2014(2), 5797(11/05/2014)";
{;p.IDHidden{display:none

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 1860/13

לפני: כבוד המשנה לנשיא מ' נאור
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט א' שהם
העותרים: 1. לאון וקסמן
2. רחל וקסמן
נ ג ד

המשיבים: 1. אל"מ אודי בן אליעזר, התובע הצבאי הראשי
2. אלוף דני עפרוני, הפרקליט הצבאי הראשי
3. בית הדין הצבאי לערעורים
4. אל"מ שלמה כהן
5. סא"ל (במיל') אסף רפלד
6. רס"ן דוד קלנר

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

תאריך הישיבה: י' בכסלו התשע"ד (13.11.2013)

בשם העותרים: עו"ד גל טורק

בשם המשיבים 1-2: עו"ד יצחק ברט; עו"ד מיכל פרידמן-פרידלנדר

עמוד 1

עו"ד דוד ליבאי; עו"ד קנת מן; עו"ד ניצן וולקן
עו"ד ירון קוסטליץ
עו"ד יהודה גרינהויז; עו"ד אבי פינרסקי

בשם המשיב 4:
בשם המשיב 5:
בשם המשיב 6:
פסק-דין

השופט א' שהם:

1. ביום 12.11.2007, נפל סמל ראשון אסף וקסמן זכרוננו לברכה (להלן: המנוח), עת התהפך הנגמ"ש בו נהג, במהלך אימון של יחידת המילואים בה שירת. בעקבות תאונת אימונים טראגית זו, הועמדו לדין המשיבים 4 עד 6 (להלן: המשיבים), שהיו מפקדיו של המנוח, ואלה שתכננו ואישרו את האימון המדובר, באשמה שגרמו ברשלנות למותו של המנוח. בסופו של יום, זוכה המשיב 6 מאשמה, והמשיבים 4 ו-5 הורשעו בעבירה של התרשלנות בלבד.

2. לפנינו עתירה למתן צו על תנאי אותה הגישו הוריו של המנוח, לאון ורחל וקסמן, המורה לתובע הצבאי הראשי (להלן: התצ"ר), ולפרקליט הצבאי הראשי (להלן: הפצ"ר), המשיבים 1 ו-2 לעתירה, לבוא וליתן טעם מדוע לא יוגש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי המיוחד (להלן: בית הדין הצבאי או בית הדין) בעניינם של המשיבים בתיק מ/8/08, ומדוע הוחלט למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור על פסק דינו האמור של בית הדין הצבאי.

רקע והליכים קודמים

3. ביום 11.11.2008, הגישה התביעה הצבאית כתב אישום לבית הדין הצבאי נגד המשיבים, ונגד סמל ראשון (במיל') יפתח ניב, שהיה מפקד הנגמ"ש בו נהג המנוח בעת שנהרג (להלן: סמ"ר ניב). על פי הנטען בכתב האישום, נהגו המשיבים וסמ"ר ניב ברשלנות, וכתוצאה מכך גרמו למותו של המנוח. לפיכך, יוחסה להם בכתב האישום עבירה של גרימת מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

4. ביום 20.1.2009, כחלק מכתב האישום, הגישה התביעה הצבאית לבית הדין הצבאי מסמך המפרט את הרשלנות המיוחסת לכל אחד מהמשיבים ולסמ"ר ניב (להלן: מסמך ראשי הרשלנות).

על פי הנטען במסמך ראשי הרשלנות, המנוח הוסמך לנהוג בנגמ"ש במסגרת שירותו הסדיר, אך לא שימש כנהג נגמ"ש במהלך שירותו במילואים. ביום גיוסו של המנוח למילואים, החליט המשיב 6, שהיה מפקד פלוגתו של המנוח (פלוגה ב'), כי לצורך התרגיל, יעבור המנוח לפלוגה השנייה בגדוד (פלוגה א'), וישמש בה כנהג נגמ"ש. המנוח הביא לידיעתו של המשיב 6, כי הפעם האחרונה בה נהג בנגמ"ש הייתה במסגרת שירותו הסדיר, וכי הוא

עמוד 2

לא נהג בנגמ"ש מזה כ- 8 שנים. בתגובה, אמר המשיב 6 למנוח, כי הוא יעבור רענון נהיגה בנגמ"ש, ביחד עם שאר נהגי הנגמ"ש של הגדוד. בהמשך לכך, נערך למנוח ולשאר נהגי הנגמ"ש שהשתתפו בתרגיל, רענון נהיגה. הרענון הועבר על ידי סגן מפקד פלוגה ב' בגדוד (להלן: סמ"פ ב'). האחרון מונה לתפקיד על ידי המשיב 5, אשר פיקד באותה העת על הגדוד בו שירת המנוח. המשיב 5 מינה את סמ"פ ב' להיות מפקד הרענון, על אף שהאחרון לא נהג בנגמ"ש מזה כ- 15 שנה, ובעצמו נדרש לעבור הסמכה מחודשת לנהיגה בנגמ"ש. על פי הנטען, במסגרת הרענון, לא ביצע המנוח את מבחן ההסמכה הנדרש על מנת להסמיך מחדש את מי שחלפה תקופה העולה על 5 שנים, מאז הפעם האחרונה בה נהג בנגמ"ש, ולמעשה, בעת יציאתו לתרגיל, לא היה למנוח רישיון תקף לנהוג בנגמ"ש. כמו כן, במסגרת הרענון, לא תורגלה נהיגה בתנאי שטח.

עוד נאמר במסמך ראשי הרשלנות, כי טרם היציאה לתרגיל, העביר המשיב 6 תדריך בטיחות לנהגי הנגמ"ש, בו הדגיש את האיסור לנסוע בנגמ"ש כאשר דלתות צוהר הנהג וצוהר המפקד (להלן: מדפים) פתוחות, ואת החובה לנהוג בנגמ"ש רק כאשר מדפיו סגורים ונעולים. עם זאת, המשיב 6 לא ציין בתדריך הבטיחות את החובה לחגור חגורות בטיחות בנגמ"ש. כבר בתחילת התרגיל, הודיע המנוח, ברשת הקשר הפנימית של הנגמ"ש, כי מדף הנהג שמעליו פתוח. בעקבות הודעתו של המנוח, נעצר הנגמ"ש ונעשו ניסיונות לסגור את המדף. בהמשך, כאשר מדף הנהג נפתח בשנית, החליט סמ"ר ניב לקבע אותו במצב פתוח, וזאת בניגוד להוראה המפורשת שקיבל, שלא לעשות כן. לאחר זמן מה, הגיעו הנגמ"שים לירידה תלולה בה נדרשו לבצע עיקול חד שמאלה. הכוח לא ידע אודות הירידה האמורה מבעוד מועד, והיא לא הוגדרה כנקודת תורפה בטיחותית בתרגיל. במהלך הירידה, צבר הנגמ"ש בו נהג המנוח תאוצה, עלה על שיפוע מצד ימין של הדרך והתהפך. המנוח, שלא היה חגור ונעול בתוך תא הנהג, הועף ממקומו, נלכד בין הנגמ"ש לקרקע, ומצא את מותו.

נטען במסמך ראשי הרשלנות, כי לאחר התאונה, התברר כי תיקי התרגיל ששימשו באימון, נכתבו ואושרו בניגוד לפקודות ולהנחיות הצבא. זאת, מן הטעם שהמשיב 6 ומפקד הפלוגה השנייה שהשתתפה בתרגיל (להלן: מ"פ א'), אשר כתבו את תיקי התרגיל, והמשיב 5, שאישר את תיקי התרגיל, לא ערכו סיור משותף בשטח התרגיל, טרם כתיבתם ואישורם של התיקים. כמו כן, לא סומנו מכשולים ונקודות מסוכנות בציר התנועה בתרגיל, ולא נכללה בתיקים כל התייחסות לעניינים אלו. בנוסף נטען, כי בניגוד לפקודות, תיקי התרגיל לא כללו את הוראות הבטיחות הרלבנטיות, ובפרט לא נכללה בהם ההוראה המחייבת לחגור חגורת בטיחות בעת נסיעה בנגמ"ש. כמו כן, לא הייתה בתיקי התרגיל הוראה לבדוק ולוודא את כשירותם של נהגי הנגמ"ש קודם לביצוע התרגיל, ולא נקבע בהם מה יהיו תכניו של רענון הנהיגה שהועבר להם. על אף הכשלים האמורים בתיקי התרגיל, הם אושרו ונחתמו על ידי המשיב 4, שהיה ראש מטה האוגדה שתחתיה פעל גדוד המילואים של המנוח, וזאת מבלי שהוא שם ליבו אל הכשלים בתכנון התרגיל או הורה על תיקונם.

5. ביום 6.2.2012, הורשע סמ"ר ניב, על פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בכך שגרם ברשלנות למותו של המנוח, וביום 24.12.2012, לאחר ניהול משפט הוכחות ממושך, הכריע בית הדין הצבאי את דינם של המשיבים.

6. אשר למשיב 6, נקבע בהכרעת הדין, כי בחירתו במנוח לשמש כנהג נגמ"ש אינה לוקה בפגם כלשהו, או מהווה חריגה מנורמת זהירות ראויה. עוד נקבע, כי חרף העובדה שהמנוח לא נהג בנגמ"ש במשך מספר שנים, היו לו הן את הכשירות הפורמאלית והן את הידע המהותי, הנדרשים לנהיגה בנגמ"ש, במסגרת התרגיל. זאת, קבע בית הדין, בשים לב לעובדה שהיו באותה העת חיילי מילואים רבים ששימשו כנהגי נגמ"ש, אף על פי שלא נהגו בנגמ"ש שנים רבות. עוד קבע בית הדין, כי על פי פקודות הצבא באותו זמן, די היה ברענון הנהיגה שעבר המנוח כדי להכשיר אותו לנהוג בנגמ"ש במסגרת התרגיל. אשר לרענון עצמו, קבע בית הדין, כי הוא לא היה תחת אחריותו של המשיב 6, וכי המשיב 6 היה רשאי להניח כי הוא יבוצע באופן מקצועי, ויתאים גם למי שלא נהג בנגמ"ש תקופה ארוכה. עוד נקבע, כי לאחר הרענון, טען המנוח בפני מפקדיו כי הוא כשיר לנהיגה בנגמ"ש ולא הסתייג מהתפקיד שהוטל עליו. נקבע בנוסף, כי במידה שהמנוח היה מביע הסתייגות כלשהי מלנהוג בנגמ"ש במסגרת התרגיל, הדבר לא היה נכפה עליו. כמו כן, קבע בית הדין, כי מרגע שהמשיב 6 העביר את המנוח לפלוגה א' כדי שישמש בה כנהג נגמ"ש ועד קרות התאונה, הלכה למעשה, היה המנוח תחת אחריותו הפיקודית של מ"פ א', והוא זה שהיה אחראי לוודא את כשירותו לנהיגה בנגמ"ש במסגרת התרגיל (עמ' 50, ש' 5, עד עמ' 51, ש' 7, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

בהתייחס לכך שהמשיב 6 לא ביצע סיור בציר התנועה של הגדוד, טרם כתיבת תיק התרגיל, נקבע כי הדבר אינו מהווה רשלנות מצדו. זאת, מן הטעם שהוא ומ"פ א' סיירו כל אחד בציר התנועה, שהיה אמור לשמש את פלוגתו בתרגיל, ורק במועד מאוחר יותר התברר כי שתי הפלוגות ינועו יחדיו בציר התנועה בו סייר מ"פ א'. המשיב 6 ומ"פ א' כתבו בצוותא את תיקי התרגיל, ועל כן סיור נוסף של המשיב 6 בציר התנועה שמ"פ א' כבר סייר בו, לא היה בו כדי להוסיף לבטיחות התרגיל (עמ' 51, ש' 8-21, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

אשר לכתיבת תיק התרגיל, נקבע כי המשיב 6, שהיה גם קצין הבטיחות של פלוגתו, התרשל בכך שלא הכיר את כלל הוראות הבטיחות הרלבנטיות לתרגיל. עוד נקבע, כי לצורך כתיבת תיק התרגיל, הסתמך המשיב 6 על כרך הוראות בטיחות שלא היה מעודכן, אשר לא כלל חלק מהוראות הבטיחות הנדרשות לכתיבת התיק. כמו כן, בעת אישורם של תיקי התרגיל, המשיב 6 לא התריע בפני המשיבים 4 ו-5, כי הוא אינו מנוסה בכתיבת תיקי תרגיל ואינו מכיר את הוראות הבטיחות הרלבנטיות. חלף זאת, הציג המשיב 6 את התיק שכתב, כתיק שיש בו ביצוע מלא ומקצועי של הפקודה אותה קיבל. בית הדין הצבאי קבע, כי תפקידו של המשיב 6 חייב הכרה מעמיקה ורחבה יותר של הוראות הבטיחות מזו שהייתה לו, ולא היה די בפעולות בהן נקט בכדי להשלים את החסר. עוד נקבע, כי הייתה

על המשיב 6 חובה ללמוד ולהכיר את הוראות הבטיחות הרלבנטיות במלואן, ומשלא עשה כן, היה עליו להתריע על כך בפני מפקדיו, ולא לקחת על עצמו משימות, שלא היה לו הידע המקצועי הנדרש לביצוען. בהקשר זה, קבע בית הדין הצבאי, כי ביצוע המשימה אינו "אינטרס על" שיש לממשו ללא כל התחשבות בנסיבות, ולא אחת יש "להציף" חוסרים שונים ולתבוע את השלמתם, חובה בה המשיב 6 כשל (עמ' 51, ש' 22 עד עמ' 52, ש' 30, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

7. בהתייחס למשיב 5, קבע בית הדין הצבאי, כי הוא התרשל בכך שהטיל על המשיב 6 ומ"פ א' לכתוב את תיקי התרגיל, מבלי שווידא כי יש להם את הידע והאמצעים הנדרשים לכך, ולא נתן דעתו לחוסר ניסיונם בתחום. עוד נקבע, כי המשיב 5 התרשל בכך ששלח את המשיב 6 ומ"פ א' לתור אחר החומר הרלבנטי לכתיבת תיקי התרגיל, שעה שכלל לא ידע את מיקומו והאם ניתן בכלל להשיגו (עמ' 42, ש' 4-29, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

בית הדין הצבאי דחה את טענתו של המשיב 5, לפיה החובה להכיר וללמוד את הוראות הבטיחות הרלבנטיות לתרגיל הייתה מוטלת על המשיב 6 ומ"פ א', וקבע כי היה עליו להכיר את הוראות הבטיחות הרלבנטיות לתרגיל בעצמו, ולוודא כי המשיב 6 ומ"פ א' מכירים אותן אף הם. בעניין זה קבע בית הדין, כי הסמכות להטיל מטלות וליתן פקודות, כוללת בחובה גם את האחריות להיות בעל הניסיון והידע המתאימים, בכדי לפקח בצורה אפקטיבית על ביצוען. כמו כן, נדחתה טענתו של המשיב 5, לפיה אין להטיל עליו אחריות, מאחר שממילא איש אינו קורא ומכיר את הוראות הבטיחות. בית הדין קבע, כי לא ניתן לקבל טענה מעין זו, שעה שקיימת חובה ברורה וחד משמעית להכיר את הוראות הבטיחות על בורין. חובה זו מוטלת על כל מפקד היוזם פעילות צבאית אשר יש בצידה סיכונים, והכרת הוראות הבטיחות הרלבנטיות היא תנאי ליציאה לאותה פעילות. בית הדין הצבאי עמד על כך, כי פסיחה על חובה זו, או מימושה ברשלנות, יולידו בהכרח סיכונים מיותרים, וכי בענייני בטיחות אין מקום ל"קיצורי דרך", או להסתמכות על הזיכרון (עמ' 43, ש' 1-23, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

עוד קבע בית הדין הצבאי, כי המשיב 5 התרשל בכך שלא נקט בצעדים הנדרשים למזעור הסיכונים הנובעים מביצוע התרגיל. המשיב 5 לא עמד על כך שרענון הנהגים יועבר על ידי מדריך מקצועי ומיומן מבית הספר הצה"לי הרלבנטי. חלף זאת, הוא מינה לתפקיד את סמ"פ ב' שניסיונו בתחום היה אפסי, וזאת מבלי שבירר האם יש לו את ההכשרה המתאימה לביצוע המשימה. בית הדין קבע, כי העובדה שהמשיב 5 קיבל הוראה מהאוגדה לבצע את רענון הנהגים על בסיס כוח האדם של הגדוד אינה פוטרת אותו מאחריות, שכן היה עליו להתריע בפני האוגדה כי רענון מעין זה לא יהיה מקצועי דיו. עוד נקבע, כי המשיב 5 לא נקט כל פעולה, בניסיון למנוע את היווצרותו של מצב בו יעשה שימוש בנגמ"שים, בהם גם נהג הנגמ"ש וגם מוביל הנגמ"ש הם חסרי ניסיון, ולא עמד על כך שיועבר רענון גם למובילי הנגמ"שים (עמ' 43, ש' 30, עד עמ' 45, ש' 12, וכן עמ' 46, ש' 13-16, להכרעת דינו של בית

הדין הצבאי).

נוסף על כך, נקבע כי המשיב 5 התרשל בכך שלא מילא את חובתו על פי פקודות הצבא לסייר בשטח התרגיל ביחד עם מ"פ א' והמשיב 6, ולא התריע באופן חד וברור על כך בפני המשיב 4, כאשר זה הציג בפניו את תיקי התרגיל לצורך אישורם (עמ' 46, ש' 11-12, וכן עמ' 48, ש' 3-22, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

8. אשר למשיב 4, נקבע כי הוא התרשל באופן ממשי בדרך בה אישר את תיקי התרגיל. בית הדין הצבאי קבע, כי המשיב 4 לא עמד בחובתו הבסיסית לוודא כי כל משתתפי התרגיל מודעים לכלל הוראות הבטיחות הרלבנטיות ומכירים אותן. כמו כן, המשיב 4 לא ווידא שתיקי התרגיל מחילים את הוראות הבטיחות הנדרשות, וחלף זאת, אישר תיקים שמצוינות בהם מיני סיסמאות עמומות, מבלי שטרח לבחון האם הדברים נהירים למשתתפי התרגיל, או לו עצמו. עוד נקבע, כי המשיב 4 לא בירר האם עמדו לרשות מתכנני התרגיל האמצעים והחומרים הדרושים להם על מנת לכתוב את תיקי התרגיל, וזאת על אף שהיה מודע לכך כי לרשות המשיב 6 ומ"פ א', עמד כרך בטיחות אחד בלבד כאשר הם כתבו את התיקים, וכי לא היה ברשותם כרך הבטיחות הנוסף, הנדרש למשימה. כמו כן, בית הדין הצבאי עמד על כך, כי לא היה כל היגיון פנימי בנקודות שהעלה המשיב 4 במהלך הישיבה, במהלך הוצגו לו תיקי התרגיל לאישור, וכי היו אלה עניינים אותם העלה מזיכרונו ומניסיונו באופן אסוציאטיבי (עמ' 33 להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

עוד נקבע, כי המשיב 4 לא ווידא כי המשיב 5 סייר אף הוא בשטח התרגיל, וזאת על אף שהיה מודע לכך שמ"פ א' היה היחיד שערך סיור בציר התנועה של התרגיל. כמו כן, אף שצוין בתיקי התרגיל כי יבוצע רענון גם למובילי הנגמ"שים בתרגיל, המשיב 4 לא חקר בנושא ולא ווידא שרענון מעין זה אכן בוצע. לבסוף, ביום שלאחר הישיבה, אישר המשיב 4 את תיקי התרגיל המתוקנים שהוגשו לאישורו, הגם שאף לא אחד מהדגשים לשיפור התיקים, אותם העלה במהלך הישיבה עמו, מצא את ביטוי בנוסח המתוקן שהוגש לאישורו (עמ' 35, ש' 24, עד עמ' 36, ש' 20, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

9. בהתאם לממצאיו ביחס לכל אחד מהמשיבים, קבע בית הדין הצבאי, כי הם התרשלו במילוי תפקידם. בעניין זה, אמר בית הדין הצבאי את הדברים הבאים:

"מצאנו אפוא כי הנאשמים שבפנינו התרשלו במילוי תפקידם כל אחד בתחום שנתון היה לאחריותו, במסגרת התרגיל נשוא תיק זה. כידוע, קיומן של כמה רבדי רשלנות אינו משחרר מאחריות בהכרח [...] במקרה שבנדון רשלנויות הנאשמים נערמות זו על גבי זו, כשאל"מ כהן [המשיב 4] כגורם היחיד שמפקח ומבקר את כתיבת התיק

צריך לבחון ולבדוק את טיבו ותוכנו באופן עצמאי ובלתי תלוי במפקדי היחמ"מ. למג"ד רפלד [המשיב 5] חובות עצמאיות הרובצות על כתפיו כמפקד הגדוד, ומנהל התרגיל ולסרן קלנר [המשיב 6] חובות ככותב תיק התרגיל וקצין הבטיחות של פלוגתו. נגזרות האחריות של הנאשמים אינן חופפות ומצאנו כי לכל אחד רשלנות נפרדת הרובצת לפתח תפקידו הספציפי בתרגיל הנדון. [...] מכאן שלטעמנו אין מדובר ברשלנויות שיש בהן כדי לפטור מי מהנאשמים בשל התרשלנות של דרג זוטרי הימנו. " (עמ' 53, ש' 1-23, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

10. לאחר שקבע כי המשיבים התרשלו במילוי תפקידם, פנה בית הדין הצבאי לבחון את שאלת קיומו של קשר סיבתי בין רשלנותם לבין מותו של המנוח. בעניין זה קבע בית הדין, כי פעולותיו של סמ"ר ניב, שקיבע את מדף הנהג במצב פתוח, וזאת בניגוד להוראה המפורשת שקיבל שלא לעשות כן, ניתקו את הקשר הסיבתי בין רשלנותם של המשיבים ומותו של המנוח (עמ' 54, ש' 16, עד עמ' 55, ש' 18, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי). קביעתו של בית הדין הצבאי בעניין זה התבססה על העובדה, אשר הוכחה בפניו, לפיה סגירת מדפי הנגמ"ש בזמן נסיעה היא "האמצעי האפקטיבי ביותר לשמירה על העובדה, אשר הוכחה בפניו, לפיה סגירת מדפי הנגמ"ש בזמן נסיעה במישור אחר מאשר חגורת הבטיחות שיעילותה מוגבלת" (עמ' 55, ש' 11-13, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי). לפיכך, קבע בית הדין הצבאי, כי מותו של המנוח היה תוצאה של התנהגות מודעת ורשלנית עד מאוד של סמ"ר ניב, שאיש מהמשיבים לא יכול היה לצפות באורח סביר כי תתרחש, וכי התנהגות זו ניתקה את הקשר הסיבתי בין רשלנותם של המשיבים לבין מותו של המנוח (עמ' 55, ש' 3-18, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

11. בהתאם לקביעתו, לפיה נותק הקשר הסיבתי בין רשלנותם של המשיבים ומותו של המנוח, זיכה בית הדין הצבאי את המשיבים 4 ו-5 מעבירה של גרימת מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, וחלף זאת, הרשיע אותם בעבירה של התרשלנות, לפי סעיף 124 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: החש"ץ), בלבד. אשר למשיב 6, קבע בית הדין הצבאי, כי על אף שהתרשל במילוי תפקידו, עומדת לו טענת הגנה מן הצדק. זאת, קבע בית הדין, מן הטעם שרשלנותו של המשיב 6 אינה נופלת מהרשלנות אותה ניתן לייחס למ"פ א', שלא הועמד לדין, וזאת על אף שהלה כתב ביחד עם המשיב 6 את תיקי התרגיל, והוא זה שפיקד בפועל על המנוח, במסגרת רענון הנהיגה והתרגיל (עמ' 59, ש' 13, עד עמ' 62, ש' 6, להכרעת דינו של בית הדין הצבאי).

12. ביום 7.1.2013, הגישה התביעה הצבאית לבית הדין הצבאי לערעורים (להלן: בית הדין לערעורים) בקשה מוסכמת להארכת מועד להגשת ערעור על הכרעת דינו של בית הדין הצבאי בעניינו של המשיב 6, וזאת עד לחלוף המועד לערעור על פסק הדין בעניינם של המשיבים 4 ו-5. בית הדין לערעורים קיבל את הבקשה והאריך את המועד להגשת ערעור בעניינו של המשיב 6, כמבוקש.

13. ביום 24.1.2013, גזר בית הדין הצבאי את עונשם של המשיבים 4 ו-5. על המשיב 4 השית בית הדין הצבאי עונש של חודש מאסר על תנאי למשך שנה, ועל המשיב 5 השית בית הדין הצבאי עונש של נזיפה חמורה.

14. לאחר מתן פסק דינו של בית הדין הצבאי, פנו העותרים לגורמי התביעה הצבאית בשאלה האם בכוונתם להגיש ערעור על פסק הדין. מהתביעה הצבאית נמסר לעותרים, כי מאחר שהתצ"ר, שלו הסמכות המקורית להחליט בעניין, היה בעברו סנגורו של המשיב 5, תתקבל ההחלטה בנושא על ידי הפצ"ר עצמו. בהמשך לכך, נפגשו העותרים עם הפצ"ר בלשכתו, והביעו בפניו את עמדתם, לפיה נפלו בפסק דינו של בית הדין הצבאי משגים מהותיים, הן בפן המשפטי והן בפן הערכי, ועל כן יש לערער עליו.

15. במקביל לקשר בו עמדה הפרקליטות הצבאית עם העותרים, עמדה התביעה הצבאית בקשר עם חלק מבאי כוחם של המשיבים, במטרה לברר האם בכוונתם להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי. מתצהירי התגובה שהוגשו לעתירה, עולה התמונה העובדתית הבאה לעניין המגעים שנוצרו: סמוך לאחר שניתן פסק דינו של בית הדין הצבאי, התקיימה שיחה טלפונית בין אחד התובעים בתיק לבין בא כוחו של המשיב 4, פרופ' קנת מן. באותה שיחה, מסר פרופ' מן לתובע, כי במידה שלא יוגש ערעור מטעם התביעה, אין בכוונתו של המשיב 4 לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי. בהמשך לכך, מסר פרופ' מן, כי למיטב ידיעתו, זוהי גם עמדתם של באי כוחם של המשיבים 5 ו-6. עם זאת, הבהיר פרופ' מן, כי הוא אינו מוסמך לדבר בשם באי כוחם של המשיבים האחרים, וכי אם ברצונה של התביעה לקבל את עמדתם בנושא, עליה לפנות אליהם ישירות (פסקה 18 לתגובתו המשלימה של הפצ"ר לעתירה; ופסקה 5 לתגובתו של המשיב 4 לעתירה).

על אף הבהרתו האמורה של פרופ' מן, ועל אף שלא נערך כל בירור בנושא עם באי כוחם של המשיבים 5 ו-6, הרי שבהסתמך על "הודעתו של עו"ד קנת מן לגורמי התביעה" (פסקה 14 לבקשת התביעה הצבאית להארכת מועד להגשת ערעור מטעמה) "נמסר לפצ"ר ... כי כלל הנאשמים אינם מעוניינים בהגשת הערעור, אם לא יוגש ערעור מטעם התביעה." (פסקה 10 לתגובתו המשלימה של הפצ"ר לעתירה). בהתבסס על מידע זה, ולאור התמשכות ההליכים בתיק ועינוי הדין שנגרם למשיבים, החליט הפצ"ר שלא להגיש ערעור מטעמו על פסק דינו של בית הדין הצבאי, וזאת חרף העובדה כי הוא סבר שנפלו שגיאות בפסק הדין (שם; וכן פסקאות 12 ו-15-16 לתגובתו הראשונה של הפצ"ר לעתירה).

בהמשך להחלטה זו, יצר עוזרו של הפצ"ר קשר עם באי כוחם של המשיבים 4 ו-6, והודיע להם כי הפצ"ר החליט שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי. ראוי לחדד בנקודה זו, כי מתגובתו של המשיב 6 לעתירה עולה, כי בהודעה שהעביר עוזרו של הפצ"ר לבאי כוחו, לא נמסר להם כי הפצ"ר מתנה את הימנעותו מלערער על פסק הדין בכך שהמשיבים ימנעו מכך אף הם, וכל שנמסר בהודעה היה כי הפצ"ר החליט שלא להגיש ערעור על פסק הדין (פסקאות 11, ו-67-75 לתגובת המשיב 6 לעתירה). טענה זו לא הוכחה על ידי הפצ"ר, ואף מתגובתו לעתירה עולה, מבין השיטין, כי בהודעה שהועברה לבאי כוחם של המשיבים 4 ו-6, החלטתו שלא לערער על פסק הדין לא סויגה או הותנתה בדרך כלשהי (פסקה 10, לתגובתו המשלימה של הפצ"ר לעתירה). עוד עולה, כי

המשיב 5 ובא כוחו לא קיבלו כל הודעה או עדכון בדבר החלטתו האמורה של הפצ"ר (שם).

16. בהתאם להחלטת הפצ"ר, נמנעה התביעה הצבאית מלהגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, תוך שהיא סבורה כי הושג עם המשיבים הסכם להימנעות הדדית מהגשת ערעורים. בתאריך 8.2.2013, ביום האחרון בו ניתן היה להגיש ערעור במועד, על פסק דינו של בית הדין הצבאי, הגיש המשיב 5 ערעור בלתי מנומק על פסק הדין, מטעמו. דבר הגשת הערעור נודע לתביעה הצבאית רק יומיים לאחר מכן, כאשר המועד הקבוע בחש"ץ להגשת ערעור מטעמה, כבר חלף.

17. ביום 21.2.2013, הגישה התביעה הצבאית לבית הדין לערעורים בקשה להארכת מועד להגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי (להלן: הבקשה להארכת מועד או הבקשה). בבקשתה, עתרה התביעה הצבאית כי בית הדין לערעורים יעניק לה הארכת מועד להגשת ערעור בעניינם של כלל המשיבים. לטענת התביעה, משעה שפסק דינו של בית הדין הצבאי הועמד, ממילא, לביקורתו של בית הדין לערעורים, האינטרס של המשיבים 4 ו- 6 לסופיות הדין וסיום ההליכים בעניינם, איננו רלבנטי עוד. עוד נטען, כי מאחר שהמשיב 5 הגיש ערעור והעמיד את פסק דינו של בית הדין הצבאי תחת שבט ביקורתו של בית הדין לערעורים, יהא זה מן הראוי להעמיד בפני בית הדין לערעורים את התמונה המלאה ביחס לכלל המשיבים, ולפיכך מתבקשת הארכת מועד להגשת ערעור, גם בעניינם של המשיבים 4 ו- 6. נטען בנוסף, כי עיתוי הגשת הערעור על ידי המשיב 5, והאופן בו הגיש את ערעורו, מעלים חשד לגבי תום ליבו בהגשת הערעור. אשר לסיכויי הערעור, נטען בבקשה כי הם טובים, וכי בית הדין הצבאי קיבל את כלל טענות התביעה במישור הנורמטיבי, ומטעמים משפטיים גרידא, הוא החליט להרשיע את המשיבים 4 ו- 5 בעבירה של התרשלות בלבד. כמו כן נטען, כי העונשים שנגזרו על המשיבים 4 ו- 5 הם "מופרזים בקולתם", והדבר נכון בפרט בעניינו של המשיב 5, אשר העונש שנגזר עליו משווה למעשיו אופי משמעותי גרידא.

18. לאחר הגשת הבקשה להארכת מועד על ידי התביעה הצבאית, פנו באי כוחם של המשיבים וביקשו להיפגש עם הפצ"ר. מתגובת הפצ"ר לעתירה עולה, כי בפגישה עם באי כוחם של המשיבים "נלמדה תקלה שארעה בעבודת הפרקליטות הצבאית" (פסקה 21 לתגובתו המשלימה של הפצ"ר לעתירה). בעיקר, הוברר כי המשיב 5 ובא כוחו מעולם לא היו שותפים להסכמה בדבר הימנעות הדדית מהגשת ערעורים על פסק דינו של בית הדין הצבאי (שם). בעקבות הפגישה עם באי כוחם של המשיבים, החליט הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת המועד להגשת ערעור, וביום 26.2.2013, הגישה התביעה הצבאית בקשה לבית הדין לערעורים למחיקת הבקשה. ביום 6.3.2013, קיבל בית הדין לערעורים את בקשתו של הפצ"ר, והורה על מחיקת הבקשה להארכת מועד.

19. ביום 11.3.2013, הגישו העותרים את העתירה שלפנינו. לאחר קבלת תגובות המשיבים לעתירה ושמיעת טענות הצדדים בדיון שנערך בפנינו, ביום 13.1.2014, החלטנו ליתן צו ביניים במסגרת העתירה, לפיו לא יתקיים

כל דיון בערעור שהגיש המשיב 5 לבית הדין לערעורים, עד להכרעה בעתירה.

טענות העותרים

20. בעתירתם, טוענים העותרים, באמצעות בא כוחם, עו"ד גל טורק, כי הן החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, והן החלטתו למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה, הן החלטות בלתי סבירות ובלתי מידתיות באופן קיצוני.

21. אשר להחלטתו של הפצ"ר להימנעות הדדית מהגשת ערעורים על פסק דינו של בית הדין הצבאי, טוענים העותרים, כי הטעם היחיד שהוצג להחלטה זו הוא התמשכות ההליכים המשפטיים בתיק. נטען, כי טעם זה אינו יכול לעמוד, לאור קיומו של אינטרס ציבורי ראשון במעלה לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, וזאת במטרה להעמיד את רף הבטיחות באימונים בצה"ל על רמה גבוהה מזו שנקבעה בפסק הדין. העותרים סבורים, כי החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, מתוך שיקול של התמשכות ההליכים בתיק, מהווה חוסר התחשבות קיצוני בזכותם כי יעשה משפט צדק בעניין מותו של בנם המנוח, וכי מדובר בהחלטה בלתי סבירה באופן קיצוני שיש להתערב בה. עוד נטען, כי החלטתו של הפצ"ר יוצרת מראית עין של הפליה ואי-שוויון בין המשיבים לבין סמ"ר ניב, שכן על אף שהתביעה הצבאית הייתה, ועודנה סבורה, כי המשיבים גרמו ברשלנות למותו של המנוח, בסופו של יום, היא מוותרת על הרשעתם בעבירה זו, ומותירה את הרשעתו של סמ"ר ניב בגרימת מוות ברשלנות לעמוד לבדה. בהתאם לכך, טוענים העותרים, כי במידה שיוגש ערעור מטעם התביעה, ישנו סיכוי גבוה כי ערעור זה יתקבל.

כמו כן, טוענים העותרים, כי גם אם יקבע בסופו של יום כי החלטתו של הפצ"ר להימנע מהגשת ערעור בשל התמשכות ההליכים בתיק היא סבירה, ברי כי החלטה זו לא יכולה לעמוד לאחר הגשת הערעור מטעם המשיב 5, שהביאה לכך שההליכים בתיק ימשכו ממילא. לפיכך, נטען, כי ההחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור היא בלתי סבירה באופן קיצוני, וזאת בפרט לאור האמור בבקשה להארכת מועד, לפיה מרגע שהגיש המשיב 5 את ערעורו, השיקול בדבר התמשכות ההליכים בתיק איננו רלבנטי עוד. שיקול נוסף שלא למשוך את הבקשה להארכת מועד אותו מעלים העותרים, הוא כי לתוצאות ערעורו של המשיב 5 עשויות להיות השלכות גם על עניינם של המשיבים 4 ו-6, ולפיכך ראוי כי התביעה הצבאית תציג את עמדתה בערעור גם בנוגע למשיבים אלו. מהטעמים האמורים, סבורים העותרים כי החלטותיו של הפצ"ר הן בלתי סבירות באופן קיצוני וכי יש להתערב בהן.

עוד נטען על ידי העותרים, כי החלטותיו של הפצ"ר נתקבלו בחוסר סמכות, שכן מהאמור בסעיף 424(א) לחש"ץ, עולה כי על אף שהוא מוסמך להורות לתביעה הצבאית להגיש ערעור על פסק דינו של בית דין צבאי מיוחד, וזאת

אף בניגוד לדעתו של התצ"ר, הוא אינו מוסמך להורות לה להימנע מהגשת ערעור. לשיטת העותרים, מלשון של הסעיף, עולה כי הגורם היחידי בצבא המוסמך להורות לתביעה הצבאית להימנע מהגשת ערעור הוא התצ"ר, וכי לפצ"ר אין כל סמכות בנושא.

22. בדיון שבפנינו חזר עו"ד טורק, על טענות העותרים בעתירה. כמו כן, שמענו את דבריו של מר לאון וקסמן, אביו של המנוח, אשר השמיע דברים נרגשים בשמה של משפחתו. התרשמנו מכנות דבריו של אביו של המנוח, וניכר בו כי דיבר מדם ליבו. אביו של המנוח פתח בפנינו צוהר לאישיותו המיוחדת של המנוח ולהיותו אדם מוכשר וררגוני, במהלך חייו הקצרים. כמו כן, חלק עמנו אביו של המנוח את הצער והכאב שהם מנת חלקה של משפחתו, מאז הלך מאיתם המנוח בדמי ימיו. אביו של המנוח הדגיש בפנינו, כי הוא אינו מחפש נקמה במשיבים או החמרה בעונשם, אך הוא סבור כי קצינים שהתרשלו בתפקידם צריכים לקחת אחריות על מעשיהם. לדבריו, הגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי לא תרפא את כאבה ולא תקל על צערה של המשפחה, וכל שהוא מבקש הוא כי יהיה ברור לכל קצין בצה"ל כי אין מקום להתפשר על הוראות הבטיחות באימונים, וכי ערך ההתמדה באימון אינו יכול לבוא על חשבון ההקפדה על הוראות הבטיחות.

טענות המשיבים

23. בתגובת הפצ"ר והתצ"ר לעתירה, שהוגשה באמצעות באי כוחם מפרקליטות המדינה, עו"ד יצחק ברט ועו"ד מיכל פרידמן-פרידלנדר, נטען כי אין מקום להתערב בהחלטת הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, או בהחלטתו למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור. זאת, כך נטען, לאור שיקול דעתו הרחב של הפצ"ר והיקף ההתערבות המצומצם בהחלטותיו, כאשר ההתערבות שמורה רק לאותם מקרים בהם החלטות אלו לוקות בעיוות מהותי או בחוסר סבירות קיצוני.

בהתייחס להחלטה שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, נטען כי על אף שהפצ"ר סבר אז, ועודנו סבור, כי נפלו שגיאות בקביעות עובדתיות ומשפטיות מסויימות שנעשו על ידי בית הדין, הרי שבמסגרת ההחלטה שלא להגיש ערעור על פסק הדין, נשקלו על ידו שיקולים נוספים אשר הובילו אותו, בסופו של יום, להימנע מהגשת ערעור. במסגרת שיקולים אלו, מונה הפצ"ר את העובדה שפסק דינו של בית הדין הצבאי קובע קביעות נורמטיביות חשובות בנושא הבטיחות באימונים, ובנושא חובת הזהירות המוטלת על מפקדים בצה"ל, בסדיר ובמילואים. לטענת הפצ"ר, מיד לאחר מתן הכרעת הדין, נערכה בצה"ל עבודת מטה, במטרה להטמיע את הלקחים העולים מהאירוע הטראגי. לפיכך, כך נטען, הוגשמו תכליותיו הנורמטיביות של ההליך. בהתאם לכך, ולאור העובדה שההליכים בתיק התמשכו למעלה מ-4 שנים, על כל המשתמע מכך עבור המשיבים, מצא הפצ"ר כי האינטרס הציבורי שבסיום ההליך גובר על האינטרס שבהגשת ערעור.

עוד נטען, כי על אף שהמשיבים הואשמו תחילה בגרימת מוות ברשלנות, די בהרשעתם של המשיבים 4 ו- 5 בעבירה של התרשלות, ובהרשעתו של סמ"ר ניב בעבירה של גרם מוות ברשלנות, כדי להבהיר בצורה ברורה וחד משמעית מה הן נורמות ההתנהגות הראויות באימונים, ומה נדרש ממפקדים בסדיר ובמילואים לשם שמירת בטיחות המתאמנים. לטענת הפצ"ר, העובדה שישנה הצדקה משפטית לערער על פסק דין, אין משמעה כי יש חובה לעשות כן. קיומן של שגיאות כאלה ואחרות בפסק הדין, אינו מהווה שיקול בלעדי בהחלטה האם להגיש עליו ערעור, אלא שמדובר בשיקול אחד בלבד, מיני שיקולים רבים שעל הפצ"ר לקחת בחשבון במסגרת החלטתו. לפיכך, נטען, כי אין לומר שההחלטה שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי היא בלתי סבירה.

אשר להחלטתו של הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור, נטען כי אין זה ממנהגה של התביעה הצבאית לבקש הארכת מועד להגשת ערעור שחלף המועד להגשתו, וכי בקשות מהסוג הנ"ל הן נדירות ביותר. מדיניות זו נובעת מחובת ההגינות המוגברת החלה על רשויות התביעה, ממנה עולה כי העילות המצדיקות מתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה הן מצומצמות ביותר. במקרה שבנדון, הטעם שהצדיק את הגשתה של הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור הייתה ההנחה, כי המשיב 5 יצר מצג שווא כלפי הפצ"ר, לפיו הוא אינו מתכוון לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, ולאחר מכן הגיש ערעור מטעמו במועד האחרון האפשרי, במטרה לסכל את אפשרותה של התביעה להגיש ערעור נגדי מטעמה. ואולם, מרגע שהובהר לפצ"ר, כי המשיב 5 לא פעל בחוסר תום לב, וכי העובדה שלא הוגש ערעור מטעם התביעה במועד, מקורה בתקלה בעבודתן של התביעה והפרקליטות הצבאית, סבר הפצ"ר כי נשמט הטעם העיקרי, שהצדיק בקשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעמו, ולפיכך הוא משך את בקשתו.

עוד נטען, כי קיים קושי של ממש להגיש ערעור בעניינו של המשיב 5, מבלי להגיש ערעור גם בעניינם של המשיבים 4 ו- 6. הטעם לכך הוא שכל קביעה של בית הדין לערעורים בסוגיית הקשר הסיבתי בין מעשיו של המשיב 5 למותו של המנוח, תשליך בהכרח גם על עניינם של המשיבים 4 ו- 6. לפיכך, לא ניתן לתחום את הדיון בסוגיה זו למשיב אחד בלבד. מסיבה זו, כך נטען, סברה התביעה צבאית עוד מתחילת הדרך, כי כל החלטה בשאלה הנוגעת להגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי צריכה להתייחס לכלל המשיבים, כמקשה אחת, וכי אין מקום להגיש ערעור בעניינם של חלק מהמשיבים בלבד. לטענת הפצ"ר, המשיבים 4 ו- 6, הסתמכו על החלטת הפצ"ר שלא להגיש ערעור בעניינם וקיבלו החלטות בהתאם, בהתבסס על החלטה זו. לפיכך, ומתוך התחשבות באינטרס ההסתמכות של המשיבים 4 ו- 6, בנוסף לכלל סופיות הדיון וסיום ההליכים בעניינם, הוחלט למשוך את הבקשה להארכת מועד לגבי כלל המשיבים. לשיטתו של הפצ"ר, שיקול זה מהווה טעם נוסף שלא להתערב בהחלטתו, למשוך את הבקשה להארכת מועד.

לבסוף, טוען הפצ"ר, כי אין ממש בטענת העותרים, לפיה אין זה בסמכותו להורות לתביעה הצבאית להימנע מהגשת ערעור. טענה זו מתעלמת מהעובדה כי הפצ"ר הוא העומד בראש התביעה הצבאית ומוסמך להורות על הגשת כתב אישום והגשת ערעור, גם בניגוד לדעתו של התצ"ר. לפיכך, אין היגיון בטענה, לפיה אין לפצ"ר סמכות להורות כי לא יוגש ערעור. מה עוד, שבמקרה דנן, היו התובעים הצבאיים שטיפלו בתיק בבית הדין הצבאי שותפים מלאים להחלטה להימנע מהגשת הערעור.

24. המשיב 4 טוען אף הוא, באמצעות באי כוחו, פרופ' דוד ליבאי, פרופ' קנת מן ועו"ד ניצן וולקן, כי אין מקום להתערב בהחלטות הפצ"ר שלא להגיש ערעור, ולמשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור. באי כוחו של המשיב 4 מדגישים, כי התערבות בהחלטות הפצ"ר תיעשה רק באותם מקרים נדירים בהם החלטתו היא בלתי סבירה באופן קיצוני או נגועה בעיוות מהותי. דברים אלו נכונים, ביתר שאת, כאשר מדובר בהחלטה שלא להגיש ערעור, שההתערבות בה עלולה להשפיע על שיקול דעתה של הערכאה, אשר תידרש לדון בערעור שיערך בעקבותיה. בשל חשש זה, נקבע בפסיקה כי התערבות בהחלטות מהסוג הנ"ל תיעשה רק במקרים נדירים ביותר.

כמו כן, מצטרפים באי כוחו של המשיב 4 לטענת הפצ"ר, לפיה הרשעתם של המשיבים 4 ו-5 בעבירה של התרשלות, ביחד עם הקביעות הנורמטיביות שנלוו אליה במסגרת פסק דינו של בית הדין הצבאי, הגשימו את מטרות ההליך ומימשו את האינטרס הציבורי בדבר קביעת סטנדרט בטיחות ראוי בצבא. בנוסף, מצטרפים המשיבים 4 ו-5 לטענת הפצ"ר, לפיה במסגרת השיקולים להימנע מהגשת ערעור, יש להביא בחשבון את התמשכות ההליכים בתיק ואת עינוי הדין שנגרם למשיבים. בהתחשב בשיקולים אלו, נטען, כי החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי תואמת את האינטרס הציבורי והיא סבירה, בנסיבות העניין.

אשר להחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד, נטען, כי החלטתו של המשיב 5 לערער על פסק הדין, אינה מאיינת את אינטרס ההסתמכות של המשיב 4, בנוגע להחלטת הפצ"ר שלא להגיש ערעור מטעמו, ואינה מצדיקה את הפגיעה שתיגרם לעיקרון סופיות הדיון אם ימשכו ההליכים בעניינו. המשיב 4 סבר באותה נקודת זמן, כי לאחר חלוף המועד להגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, באה לסיומה תקופה ארוכה בה התנהלו חייו תחת צילו של ההליך הפלילי נגדו. בהסתמך על כך, קיבל המשיב 4 החלטות הנוגעות לחייו האישיים. לפיכך, נטען, כי הגשתה של הבקשה להארכת מועד פגעה באופן בלתי מוצדק בזכותו של המשיב 4 לסופיות הדיון, וזאת בפרט כאשר היה ברור לו כי האינטרס הציבורי מורה שכלל לא יוגש ערעור בעניינו.

25. המשיב 5, הצטרף לטענות הפצ"ר בתגובתו לעתירה, ולא הציג בתגובתו טענות משל עצמו.

26. בתגובה מטעם המשיב 6, שהוגשה באמצעות באי כוחו, עו"ד סא"ל (מיל') יהודה גרינהויז ועו"ד סרן אבי

פינרסקי, מטעם הסנגוריה הצבאית, נטען כי יש לדחות את העתירה על הסף, מכוחן של מספר עילות שאיננו רואים צורך להתעכב עליהן. לגופו של עניין נטען, כי החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, לא רק שהייתה סבירה, אלא שהיא אף התחייבה בנסיבות העניין, שכן סיכויו של ערעור מעין זה הם נמוכים ביותר, וזאת בפרט בעניינו של המשיב 6. מכאן שגם אם היה מוגש ערעור על פסק הדין, יש להניח כי הערעור היה נדחה. טענה נוספת אותה העלו באי כוחו של המשיב 6, היא כי הימנעות התביעה מלערער על פסק הדין אינה משליכה על סטנדרט הבטיחות הראוי בצה"ל, שכן מרבית טענות התביעה מופנות כנגד קביעותיו של בית הדין בסוגיית הקשר הסיבתי בין התנהגות המשיבים לבין מותו של המנוח. לפיכך, כך נטען, אין מקום להתערב בהחלטותיו של הפצ"ר, וזאת בפרט לנוכח מתחם ההתערבות הצר בשיקול דעתה של התביעה בכלל, ובהחלטות שעניינן הגשת ערעור בפרט.

עוד נטען, כי המשיב 6 הסכים, לפני משורת הדין, להארכת מועד להגשת ערעור בעניינו, עד למועד האחרון להגשת ערעור בעניינם של המשיבים 4 ו-5, וזאת מתוך ציפייה והבנה שאם לא יוגש ערעור מטעם התביעה עד למועד זה, יסתיים ההליך בעניינו. לאחר שנגזר דינם של המשיבים 4 ו-5, נמסר לבאי כוחו של המשיב 6 על ידי עוזרו של הפצ"ר, כי לא יוגש ערעור נגד המשיב 6, וזאת מבלי שהחלטה זו סויגה בתנאי כלשהו. לטענת באי כוחו של המשיב 6, מדובר בהבטחה מנהלית של הפצ"ר שלא להגיש ערעור בעניינו של המשיב 6, אשר הוא אינו רשאי לחזור ממנה כיום, ובפרט אמורים הדברים, לאחר שחלף המועד להגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי.

בנוסף, נטען, כי המשיב 6 נאלץ להתמודד עם הליך פלילי ממושך אשר עצר את קידומו המקצועי והכלכלי למשך שנים רבות. לפיכך, נגרם למשיב 6 נזק קשה ובלתי הפיך בשל שיקול דעתה הלקוי של התביעה הצבאית, אשר החליטה להאשים אותו בהאשמות אשר בסופו של דבר הוא זוכה מהן לחלוטין. מטעמים אלו, נטען, כי יש להעניק משקל מיוחד לעיקרון סופיות הדיון בעניינו של המשיב 6, ולאינטרס ההסתמכות שלו. עוד נטען, בהקשר זה, כי אין הכרח לקשור בין עניינו של המשיב 5 לעניינו של המשיב 6, וכי גם אם התביעה הצבאית סבורה כי יש להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי בעניינו של המשיב 5, אין בכך כדי להצדיק הגשת ערעור גם לגבי המשיב 6.

דיון והכרעה

27. לצורך הכרעה בעתירה, עלינו להידרש לשתי השאלות המרכזיות המתעוררות בה: הראשונה, היא שאלת סבירותה וחוקיותה של החלטתו של הפצ"ר להימנע מהגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי; והשנייה, היא שאלת סבירות החלטתו של הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור. להלן אדון בשאלות אלו כסדרן.

ההחלטה שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי

28. ייאמר מייד, כי לשאלת סבירותה וחוקיותה של החלטת הפצ"ר להימנע מלערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, אין נפקות מעשית כיום. הטעם לכך הוא, כי לא ניתן כיום להשיב את הגלגל לאחור ולהורות לפצ"ר לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי. לכל היותר, ניתן להורות אותו בעת הזו, להגיש מחדש את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור. ואולם, ברי כי שאלת סבירותה וחוקיותה של ההחלטה להימנע מלערער על פסק הדין, משליכה על סבירותה של ההחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד. שהרי, אם עצם ההחלטה שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי היא החלטה בלתי חוקית או בלתי סבירה בעליל, קשה יהיה לראות כיצד ההחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור היא החלטה סבירה שיש לקיימה. לפיכך, יש באי-חוקיות או בחוסר סבירות קיצוני של ההחלטה שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, כדי להוות שיקול משמעותי לצורך הקביעה כי ההחלטה על משיכת הבקשה להארכת מועד היא בלתי סבירה באופן קיצוני, וכי יש להגיש בקשה זו מחדש.

חוקיות החלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי

29. הטענה הראשונה שעלינו להידרש אליה, היא כי החלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, ניתנה בחוסר סמכות. לטענת העותרים, מניסוחו של סעיף 424(א) לחש"ץ, עולה כי הגורם היחיד, שלו נתונה הסמכות להורות לתביעה הצבאית להימנע מהגשת ערעור על פסק דין של בית דין צבאי הוא התצ"ר, ועל כן מלכתחילה לא הייתה לפצ"ר סמכות להורות כי לא יוגש ערעור על פסק הדין.

סעיף 424 לחש"ץ בנוסחו הנוכחי מורה כדלקמן:

"424. ערעור מצד התביעה

(א) התובע הצבאי הראשי, או תובע צבאי שהוסמך לכך על ידי, רשאי לערער לפני בית הדין הצבאי לערעורים על כל פסק-דין של בית דין צבאי של ערכאה ראשונה.

(ב) התובע הצבאי הראשי חייב לערער אם הורה על כך הפרקליט הצבאי הראשי לגבי בית-דין צבאי מיוחד.

(ג) על ערעור שהוגש על-ידי התובע הצבאי הראשי או על-ידי תובע צבאי יחולו ההוראות הדנות בערעור שהוגש על

ידי נידון בתיאומים המחוייבים לפי הענין."

עיון בהוראה זו מלמד, כי סעיף 424(א) לחש"ץ, מסמך את התצ"ר להחליט האם להגיש או להימנע מהגשת ערעור על פסק דין של בית דין צבאי, בעוד שסעיף 424(ב) לחש"ץ מסמך את הפצ"ר לחייב את התצ"ר להגיש ערעור, כאשר מדובר בפסק דין של בית דין צבאי מיוחד. לטענת העותרים, מלשונם של סעיף 424(ב) עולה, כי הוא אינו מקנה לפצ"ר סמכות לחייב את התצ"ר להגיש ערעור, כאשר אין מדובר בפסק דין של בית דין צבאי מיוחד, וודאי שהוא אינו מקנה לו סמכות להורות כי לא יוגש ערעור על פסקי דין של כלל בתי הדין הצבאיים של ערכאה ראשונה. לפיכך, טוענים העותרים, כי הגורם היחידי בצבא שלו נתונה הסמכות להורות כי לא יוגש ערעור על פסק דין של בית דין צבאי כלשהו, הוא התצ"ר, ואין לפצ"ר סמכות חוקית לקבל החלטות בנושא זה.

בכל הכבוד, סבורני כי לא ניתן לקבל את הפרשנות המוצעת על ידי העותרים לסעיף 424 הנ"ל, ונראה כי יש לדחות את טענתם בעניין זה.

30. סעיף 424 לחש"ץ הוחלף בשנת 1964, במסגרת תיקון מספר 3 לחוק. מדברי ההסבר לסעיף עולה, כי הוא נולד על רקע החלטות של בית הדין לערעורים, לפיהן לתביעה, בניגוד לנאשם, אין זכות ערעור בעניינים מסוימים, אשר נדונו בבתי הדין הצבאיים. על פי דברי ההסבר לסעיף זה, מטרתו היא "להשוות את מעמדה של התביעה הצבאית, בקשר לזכות ערעור, למעמדו של הנידון, כפי שהדבר נהוג במערכת השיפוט האזרחית" (דברי ההסבר לסעיף 74 להצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 3), התשכ"ג-1962, ה"ח 537, 84, בעמ' 111). בהתאם לסעיף המתוקן, הוקנתה לפצ"ר סמכות לחייב את התצ"ר להגיש ערעור, כאשר מדובר בפסק דין של בית דין צבאי מיוחד, בעוד שלראש המחוז השיפוטי (אלוף פיקוד או מפקד זרוע), הוקנתה סמכות לחייב את התצ"ר להגיש ערעור על פסקי דין של כל יתר ערכאות השיפוט הצבאיות (בית דין צבאי מחוזי, בית דין ימי ובית דין שדה). יוער, כי על פי נוסחה המקורי של הצעת החוק, סעיף 424(ב) הוקנתה הסמכות לחייב את התצ"ר להגיש ערעור על פסק דין של בית דין צבאי מיוחד לרמטכ"ל (שם, בעמ' 95), אך בנוסח שהתקבל, בסופו של דבר, נקבע כי הפצ"ר יהיה בעל הסמכות בעניין זה.

בשנת 2003, תוקן הסעיף בשנית, כך שהוסרה ממנו ההוראה המסמיכה את ראש המחוז השיפוטי להורות לתצ"ר להגיש ערעור על פסקי דין של ערכאות שיפוט צבאיות שאינן בית דין צבאי מיוחד, ונותרה בו רק ההוראה המסמיכה את הפצ"ר להורות לתצ"ר להגיש ערעור על פסק דין של בית הדין הצבאי המיוחד. סעיף 424(ב) לחש"ץ אינו מפרט למי נתונה הסמכות לחייב את התצ"ר להגיש ערעור על פסק דין של בית דין צבאי שאינו בית דין צבאי מיוחד, לאחר שבוטלה סמכותו של ראש המחוז השיפוטי להורות, כאמור. ואולם, בדברי ההסבר להצעת החוק נאמר כי מטרת ההצעה היא "להותיר את הסמכות להורות על הגשת ערעור לפרקליט הצבאי הראשי שלו

הידע והניסיון בעניני חוק ומשפט" (הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 43) (ביטול סמכויות ראשי מחוזות שיפוטיים), התשס"ג-2003, ה"ח ממשלה 35, 508, בעמ' 511). לפיכך, ניתן להסיק מדברי ההסבר להצעת החוק ומתכליתו הברורה של הסעיף, כי כוונת המחוקק היא שרק הפצ"ר יהא מוסמך להורות לתצ"ר להגיש ערעור על פסקי דין שניתנו על ידי כלל ערכאות השיפוט הצבאיות, וכפועל יוצא מכך מוסמך הפצ"ר גם להורות לתצ"ר כי לא יוגש ערעור.

פירוש זה של הסעיף, מתיישב עם ההיגיון והשכל הישר, שהרי אין זה סביר כי המחוקק יסמך את הפצ"ר להורות לתצ"ר להגיש ערעור על פסק דין של בית דין צבאי מיוחד, אך ישלול ממנו את הסמכות להורות לתצ"ר להגיש ערעור על פסקי דין של ערכאות שיפוט צבאיות אחרות. דומה, כי תכליתו של סעיף 424 לחש"ץ היא להרחיב את סמכויותיו של הפצ"ר, ולא לצמצם אותן, כפי שמנסים העותרים לטעון.

מעצם הסמכות להורות על הגשת ערעור נובעת גם הסמכות להורות להימנע מהגשת ערעור, וסבורני כי אין בסיס לטענה, לפיה סעיף 424 לחש"ץ שולל את סמכותו של הפצ"ר להורות לתביעה הצבאית להימנע מהגשת ערעור.

31. פירוש זה, לפיו מוסמך הפצ"ר להורות על הגשת ערעור על כל פסק דין של בית דין צבאי, וכן להימנע מהגשת ערעור, מתיישב עם היותו של הפצ"ר מקבילו הצבאי של היועץ המשפטי לממשלה (להלן: היועמ"ש). ואכן, בית משפט זה עמד לא אחת על הדמיון בין תפקידו של הפצ"ר לבין תפקידו של היועמ"ש, בהיות כל אחד מהם עומד בראשה של מערכת התביעה, הנתונה למרותו ולאחריותו (בג"ץ 7195/08 אבו רחמה נ' הפרקליט הצבאי הראשי (24.6.2013), בפסקאות 66-68 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (להלן: עניין אבו רחמה); בג"ץ 4723/96 עטייה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נא(3) 714 (1997), בפסקה 11 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש; בג"ץ 425/89 צופאן נ' הפרקליט הצבאי, פ"ד מג(4), 718 (1989), בפסקה 5 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) מ' בייסקי, ובפסקה ב' לפסק דינו של השופט ד' לוי (להלן: עניין צופאן); עוד ראו, מאמרי "הפצ"ר והיועץ המשפטי לממשלה - בין פרשת שדיאל לבג"ץ אביבית עטייה" משפט וצבא 16(ב) 203, 448-413 (2002)).

בדומה לסמכויות היועמ"ש במסגרת המשפטית האזרחית, מוסמך הפצ"ר בגדרי מערכת השיפוט הצבאית, להורות על פתיחה של בדיקה או חקירה (סעיפים 178(4) ו-251-298 לחש"ץ); לבטל תלונה או להורות על העברתה לטיפול במישור המשמעותי (שם, וכן סעיפים 151 ו-168 לחש"ץ); להורות על הגשה או על ביטול של כתב אישום (סעיפים 299-309 לחש"ץ); וכאמור, להורות על הגשת ערעור (עוד בעניין סמכויותיו של הפצ"ר ראו, מאמרו של צבי ענבר "הפרקליט הצבאי הראשי - מעמדו וסמכויותיו" הפרקליט גיליון מיוחד לכבוד 25 שנים ללשכת עורכי הדין 108, 113-114 (1987)). מכאן עולה, כי כל הסמכויות הנתונות ליועמ"ש ביחס לרשויות אכיפת החוק

והתביעה האזרחיות, נתונות גם לפצ"ר ביחס לרשויות האכיפה והתביעה הצבאיות. לפיכך, אין כל היגיון בפרשנות, לפיה דווקא סמכותו של היועמ"ש להחליט כי לא יוגש ערעור על פסקי דין של ערכאות שיפוט אזרחיות, לא תהיה נתונה לפצ"ר ביחס לערכאות השיפוט הצבאיות.

32. עולה מהמקובץ, כי הפצ"ר הוא העומד בראש התביעה הצבאית, וכל הסמכויות הנתונות ליועמ"ש ביחס לרשויות האכיפה והתביעה האזרחיות, נתונות גם לפצ"ר ביחס לרשויות האכיפה והתביעה הצבאיות. סמכויות אלו כוללות, בין היתר, גם את הסמכות להחליט אם להגיש ערעור על פסקי דין של כלל ערכאות השיפוט הצבאיות, ככל שניתן לערער עליהן, או להימנע מכך. מכאן שהיה זה בסמכותו של הפצ"ר להורות כי לא יוגש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי המיוחד, ודין טענתם של העותרים בעניין זה להידחות.

סבירותה של החלטת הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי

33. נקודת המוצא לדיון בסבירותה של החלטת הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי היא ההלכה, אשר נקבעה בשורה ארוכה של פסקי דין, לפיה אין להתערב בשיקול דעתו של הפצ"ר (או של היועמ"ש), אלא במקרים בהם החלטתו היא בלתי סבירה באופן קיצוני או שהיא נגועה בשיקולים זרים (בג"ץ 442/87 שאול נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד מב(2), 749 (1988), בפסקה 3 לפסק דינו של הנשיא מ' שמגר; בג"ץ 372/88 פוקס נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד מב(3), 154 (1988), פסק דינו של הנשיא מ' שמגר; בג"ץ 4550/94 אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מט(5) 859 (1995), בפסקה 8 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) מ' חשין (להלן: עניין אישה); בג"ץ 5960/98 שלפוברסקי נ' שר הביטחון, פ"ד נה(1) 552 (1999), בפסקה 18 לפסק דינו של השופט י' זמיר (להלן: עניין שלפוברסקי); בג"ץ 8722/05 קיקיס נ' הרמטכ"ל (23.2.2006), בפסקה 16 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל; בג"ץ 10782/05 בן יוסף נ' השופט דוד מינץ (23.8.2007), בפסקה 21 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל; בג"ץ 11058/08 שניאור נ' היועץ המשפטי לממשלה (29.8.2010), בפסקאות 34-35 לפסק דינו של השופט י' דנציגר; בג"ץ 88/10 שוורץ נ' היועץ המשפטי לממשלה (12.7.2010), בפסקה 10 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן (להלן: עניין שוורץ)).

34. הלכה זו תקפה, ביתר שאת, כאשר מדובר בשאלה שעניינה הגשת ערעור על פסק דין. נקבע בפסיקתו של בית משפט זה, כי ההתערבות בשיקול דעתם של הפצ"ר או של היועמ"ש, בנוגע להחלטה שלא להגיש ערעור תיעשה רק במקרים נדירים ביותר. על הטעמים לכך עמד השופט ת' אור בפסק דינו בבג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מ"ח(5) 573 (1994) (להלן: עניין שפרן), שם נאמר כי:

"בהחלטה לחייב את הרשות המוסמכת להגיש ערעור, יש, מבחינה מעשית, הנחיה ברורה לערכאת הערעור שדין הערעור, משיוגש, להתקבל. במקרה כזה, בית המשפט הגבוה לצדק מחווה דעתו לגבי תוצאתו המתבקשת של ההליך המשפטי לגופו, בעוד ובמקרה בו הוא מחייב הגשת כתב אישום הוא רק מחווה דעתו באשר לצורך בנקיטת הליך פלילי, ללא נקיטת עמדה לגבי תוצאתו." (שם, בפסקאות 12-14 לפסק דינו של השופט אור; עוד ראו, ע"פ 3193/07 טבאגה נ' מדינת ישראל (2.4.2009), בפסקה 3 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' גרוניס; בג"ץ 4915/09 שטארמן נ' היועץ המשפטי לממשלה (23.6.2009), בפסקה 5 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' ריבלין; בג"ץ 710/00 מלך נ' פרקליטות המדינה (14.3.2000), בפסקה 3 לפסק דינו של השופט י' זמיר (להלן: עניין מלך))

35. עם זאת, יש להטעים, כי החשש אותו הביע השופט ת' אור בעניין שפרן, לפיו הוראה לפצ"ר או ליועמ"ש להגיש ערעור מטעמו, עלולה להשפיע על שיקול דעתה של ערכאת השיפוט הנוגעת בדבר, אינו מתעורר במלוא עוזו בענייננו. הטעם לכך הוא שבנדון דידן, הפצ"ר עצמו סבר כי היה מקום לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, והסיבה שהוא לא עשה כן נעוצה בכך שלדעתו "האינטרס הציבורי שבסיום ההליך גובר על האינטרס שבהגשת הערעור" (פסקה 16 לתגובת הפצ"ר לעתירה). לפיכך, במסגרת עתירה זו, איננו נדרשים לבחון את שיקול דעתו המקצועי של הפצ"ר בנוגע לסיכויי הערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, אלא להתייחס להכרעתו הערכית בשאלה הנוגעת לאינטרס הציבורי, האם לערער על פסק הדין או להימנע מכך. שאלה זו היא שאלה נורמטיבית בעיקרה, במסגרתה נדרש הפצ"ר למגוון רחב של שיקולים, ששאלת סיכויי הערעור אינה עומדת בראשם. לפיכך, כל התייחסות לאופן הפעלת שיקול דעתו של הפצ"ר בעניין זה, אין בה, בהכרח, משום הבעת דעה בנוגע לפסק דינו של בית הדין הצבאי, ואינה כוללת בחובה מעין הנחיה לבית הדין הצבאי לערעורים כי דין הערעור להתקבל.

ואכן, נפסק לא אחת, כי בית משפט זה לא יתערב בשיקול דעתם המקצועי של הפצ"ר והיועמ"ש בעניינים הנוגעים לדיות הראיות ולסיכויי ההצלחה של ההליך, אלא במקרים נדירים וקיצוניים ביותר, שכן עניינים אלו מצויים "בגרעין הקשה" של סמכותם. אך כאשר מדובר בביקורת הנוגעת לשיקול דעתם של הפצ"ר והיועמ"ש באשר לאינטרס הציבורי העומד בבסיס החלטתם, מתחם ההתערבות יהיה רחב מעט יותר (בג"ץ 8121/99 האגודה לזכות הציבור לדעת נ' פרקליטות המדינה (27.6.2000), בפסקה 4 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' ריבלין; בג"ץ 4869/01 פלונית נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד נו(3), 944 (2002), בפסקה 1 לפסק דינו של השופט ריבלין, וכן פסק דינה של חברתי השופטת (כתוארה אז) מ' נאור (להלן: עניין פלונית); בג"ץ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה (26.02.2008), בפסקאות 7-14 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (להלן: עניין פלונית א'); בג"ץ 9733/11 בן ארי נ' היועץ המשפטי לממשלה (23.12.2013), בפסקאות 11-13 לפסק דינו של הנשיא

א' גרוניס; עניין אבו רחמה, בפסקה 6 לפסק דינו של השופט ח' מלצר; עניין שוורץ, בפסקה 11 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן).

לאחר שאמרנו זאת, מן הראוי להדגיש, כי גם כאשר ההחלטה שלא לערער מבוססת על שיקולים הנוגעים לאינטרס הציבורי שבהגשת הערעור, ברי כי יש לקביעות הנורמטיביות, שנעשו בפסק הדין הנוגע בדבר, משקל משמעותי במסגרת ההחלטה אם להגיש ערעור. לפיכך, עלולה להשתמע, מעצם ההתערבות בהחלטות הפצ"ר או היועמ"ש, שעניינן הערכה נורמטיבית בנוגע לקיומו או היעדרו של אינטרס ציבורי לערער על פסק דין, משום ביקורת מסויימת על פסק הדין הרלבנטי (השוו, מיכאל בן-יאיר "הביקורת השיפוטית על החלטות היועץ המשפטי לממשלה באכיפת החוק" פלילים ה' 5, 19-21 (1996)). לפיכך, יש לנהוג במשנה זהירות, גם בבואנו לבחון החלטות של הפצ"ר או של היועמ"ש שלא לערער, מטעמים הנוגעים לאינטרס הציבורי, למרות שמתחם ההתערבות יהא, כפי שהובהר לעיל, רחב יותר.

36. עוד יש להזכיר מושכלות ראשונים בתחום המשפט המנהלי, היינו, כי בבחינת סבירות החלטתה של רשות מוסמכת, בית המשפט אינו שואל את עצמו האם אותה רשות קיבלה את ההחלטה הטובה ביותר שהייתה יכולה לקבל בנסיבות העניין, אלא אם אותה החלטה היא אחת משורה של החלטות אפשריות שהרשות הייתה מוסמכת לקבל, במסגרת שיקול דעתה (ראו, לעניין זה, בג"ץ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485 (1990), בפסקה 32 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' ברק (להלן: עניין גנור); דנ"פ 1187/03 מדינת ישראל נ' פרץ, פ"ד נט(6) 281 (2005), בפסקה 7 לפסק דינו של הנשיא א' ברק; בג"ץ 82/02 קפלן נ' משרד האוצר פ"ד נח(5) 901 (2004), בפסקה 10 לפסק דינו של הנשיא א' ברק). מכאן, שקביעה לפיה החלטה של הפצ"ר או היועמ"ש היא בלתי סבירה, תיעשה כאשר החלטה זו אינה מצויה במתחם ההחלטות, שהם היו מוסמכים לקבל מתוקף תפקידם.

מאחר שמרחב שיקול דעתם של הפצ"ר והיועמ"ש הוא רחב, קיים מגוון רב של החלטות אשר הם מוסמכים לקבל. לפיכך נקבע כי "מתחם הסבירות" של החלטות הפצ"ר והיועמ"ש הוא רחב, שכן הוא כולל בחובו מספר רב של החלטות אפשריות, שכולן ייחשבו לסבירות בעיני בית המשפט. בהתאמה, הטעם שבגינינו נפסק כי "מתחם ההתערבות" בהחלטות הפצ"ר והיועמ"ש הוא צר, נעוץ בכך שמתחם זה מתייחס רק למספר מצומצם של החלטות שהן כה בלתי סבירות, עד שלא ניתן לומר עליהן כי הן הן בסמכותם של הפצ"ר והיועמ"ש לקבלן (השוו, בג"ץ 2534/97 יהב נ' פרקליטת המדינה, פ"ד נא(3), 39 (1997), בפסקה 2(ב) לפסק דינו של השופט ת' אור; בג"ץ 2533/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא(3), 46 (1997), בפסקאות 11-13 לפסק דינו של השופט י' זמיר; בג"ץ 9223/10 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה (19.11.2012), בפסקאות 23-24 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן; עניין פלונית א', בפסקה 12 לפסק דינה של

השופטת א' פרוקצ'יה; עניין שוורץ, בפסקה 11 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן; עוד ראו, דוד קרצמר "ביקורת שיפוטית על החלטות היועץ המשפטי לממשלה" פלילים ה' 121, 125 (1996)). מטעם זה, השאלה אותה יש לשאול במסגרת הביקורת השיפוטית על החלטות הפצ"ר והיועמ"ש, היא האם ההחלטות שהתקבלו על ידם הן בלתי סבירות באופן קיצוני, כיוון שרק החלטות מעין אלו חורגות ממתחם הסבירות, עד כי ניתן לומר עליהן בבטחה כי לא היה זה בסמכותם של הפצ"ר והיועמ"ש לקבלן.

לפיכך, גם בענייננו, השאלה שעלינו לשאול היא האם החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי היא החלטה בלתי סבירה בעליל, שכן, כאמור, רק במקרה כזה ניתן לומר כי מדובר בהחלטה שהפצ"ר לא היה מוסמך לקבלה. כפי שפורט לעיל, אין אנו שואלים את עצמנו מה היינו עושים, לו היינו במקומו של הפצ"ר, והאם ההחלטה שקיבל הייתה הטובה ביותר שיכול היה לקבל, בנסיבות העניין (השוו, עניין שפרן, בפסקה 9 לפסק דינו של השופט ת' אור; עניין אישה, בפסקה 8 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) מ' חשין; עניין מלך, בפסקה 3 לפסק דינו של השופט י' זמיר; עניין שלפורבסקי, בפסקה 19 לפסק דינו של השופט י' זמיר; עניין פלונית, בפסקה 1 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' ריבלין; עניין פלונית א', בפסקה 9 לפסק דינו של השופט א' א' לוי; עניין צופאן, בפסקה 1(ב) לפסק דינו של השופט י' קדמי; עניין שוורץ, בפסקה 10 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן; עוד ראו, בג"ץ 3087/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נד(1) 414 (2002), בפסקה 4 לפסק דינו של הנשיא א' ברק (להלן: עניין התנועה למען איכות השלטון)).

37. לאחר שעמדנו על התשתית הנורמטיבית הנוגעת להיקף ההתערבות בשיקול דעתו של הפצ"ר, נחזור לשאלה העומדת להכרעה בידון דידן. על יסוד כלל השיקולים שנמנו לעיל, סבורני, כי אין לומר שהחלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, היא החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני. גם אם קיימת עילה משפטית לנזקט בהליך כלשהו, בין שמדובר בהגשה של כתב אישום או בהגשת ערעור, אין משמעות הדבר כי קיימת חובה לנזקט באותו הליך, ועל הפצ"ר (כמו גם היועמ"ש) לשאול את עצמו האם ניתן להגשים את המטרות שהציב לעצמו באמצעים אחרים שפגיעתם פחותה (ראו, עניין פלונית א', בפסקה 37 לפסק דינו של השופט א' א' לוי; עניין שוורץ, בפסקאות 16-25 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן; והשוו לאמור בפסק דינו של השופט (כתוארו אז) מ' חשין בעניין התנועה למען איכות השלטון)).

במקרה שלפנינו, סבר הפצ"ר כי על אף משגים כאלה ואחרים שנפלו, לשיטתו, בפסק דינו של בית הדין הצבאי, הגשים פסק הדין את המטרות שלשמן הוגש כתב האישום לבית הדין הצבאי. לפיכך, לא מצא הפצ"ר הצדקה לגרום למשיבים, שכבר באו על עונשם, פגיעה נוספת על ידי הגשת ערעור על פסק הדין והמשך ההליכים נגדם,

דבר הכרוך בעינוי דין נוסף למשיבים. לטעמי, לנוכח התמונה העובדתית שעמדה בפני הפצ"ר באותה העת, אין לומר כי החלטתו שלא לערער הייתה בלתי סבירה בעליל. שהרי, הוא אינו מצופה להמשיך ולדבוק בהליכים משפטיים, כאשר הוא סבור שתכליתם כבר הוגשמה, וזאת בעיקר כאשר הליכים אלו התמשכו על פני זמן רב, ומעצם קיומם הסבו פגיעה קשה למעורבים בהם. יפים לעניין זה הדברים שאמר השופט ת' אור בעניין שפרן:

"גם כשיש הצדקה לתקוף הנמקה שניתנה בפסק דין של ערכאה ראשונה, קיימים לעיתים נימוקים המצדיקים שלא להגיש ערעור, ומכל מקום שלא להתערב בהחלטה שלא להגישו. שיקולים אלה יכולים להיות כלליים ובמסגרתם עשוי התובע הצבאי לשיקול שראוי שעניין מסוים יבחן בערכאת ערעור לאו דווקא במסגרת ערעור בתיק פלוני. יכולים להיות גם שיקולים הקשורים בנסיבות הנאשם באותו עניין. בענייננו הוזכרו מספר שיקולים כאלה, אשר כבר נזכרו לעיל, כמו עינוי הדין שנגרם לנאשמים עקב התארכותם של הדיונים בבית הדין הרבה מעבר לנהוג ומקובל בהליכים פליליים המובאים לבתי דין צבאיים, ונסיבותיהם האישיות של הנאשמים." (שם, בפסקה 18 לפסק דינו של השופט ת' אור).

38. עניין נוסף שעלינו לתת עליו את הדעת, הוא כי החלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי ניתנה גם לאור סברתו השגויה, לפיה הושג הסכם עם המשיבים להימנעות הדדית מהגשת ערעורים על פסק דינו של בית הדין הצבאי. בעניין זה יש להטעים, כי העובדה שהתברר בדיעבד כי התמונה העובדתית שעמדה לנגד עיני הפצ"ר, בעת שהפעיל את שיקול דעתו, הייתה שגויה, אין בה כדי להשפיע על מידת סבירותה של החלטתו. סבירותו של החלטות או פעולות של רשות מנהלית נבחנת לאחר מעשה, ואולם יש לבחון את שיקול דעתו של בעל הסמכות בהתאם לנתונים שהיו ידועים לו בעת מתן ההחלטה, ולא על פי הנתונים הידועים לנו כיום. שהרי כבר נפסק, כי "אין לנקוט שיטה של חכם לאחר מעשה ואין לשפוט לפי העובדות וההתרחשויות הידועות לנו בדיעבד. יש לשפוט לפיהמציאות, שעמדה לנגד עיני בעל הסמכות שעה שהחליט" (בג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393 (1984), בפסקה 16 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' ברק; עוד ראו, בג"ץ 5706/97 קוגן נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד נא(5) 67 (1997), בפסקה 15(ה) לפסק דינו של השופט ת' אור). לפיכך, יש לבחון את החלטת הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, לאור סברתו, שבסופו של יום התבררה כשגויה, כי לא יוגש ערעור על פסק דין זה. נתון זה מחזק את דעתי כי אין לראות בהחלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק הדין, משום חוסר סבירות קיצוני או פגם מהותי שיש בו כדי להביא לבטלות ההחלטה.

39. יובהר ויודגש, כי הקביעה לפיה החלטתו של הפצ"ר שלא לערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי אינה בלתי סבירה בעליל, אין משמעה כי החלטתו זו של הפצ"ר היא נכונה או מוצדקת. כל שאנו אומרים הוא, כי גם אם

מדובר בהחלטה שגויה, ואינני מביע כל דעה בנושא, הרי שלא מדובר בטעות כה מהותית, עד כי גם לנוכח השיקולים כבדי המשקל שלא להתערב בשיקול דעתו של הפצ"ר, אין מנוס אלא להורות על בטלותה של ההחלטה.

החלטת הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור

40. כפי שפורט לעיל, הפצ"ר סבר כי אם המשיבים ימנעו מהגשת ערעור מטעמם, הוא יהיה מוכן להסתפק בכך, ושללא להורות לתביעה הצבאית להגיש ערעור, למרות שלטעמו נעשו משגים מהותיים בפסק דינו של בית הדין הצבאי. לפיכך, הוחלט לברר עם באי כוחם של המשיבים האם הם מוכנים להסדר, לפיו הם והפצ"ר ימנעו באופן הדדי מהגשת ערעורים. ואולם, התביעה הצבאית לא טרחה לברר עם באי כוחם של כלל המשיבים מה עמדתם בנושא. חלף זאת, הסתמכה התביעה על דברים שאמר לה בא כוחו של המשיב 4 בשיחה טלפונית שנערכה עמו, ובה מסר, כי למיטב ידיעתו, באי כוחם של יתר המשיבים אינם מעוניינים להגיש ערעור מטעמם במידה שהתביעה הצבאית תימנע מכך, אף היא. בהתבסס על דברים אלו, ומבלי לברר עם באי כוחם של המשיבים הנוספים, נמסר לפצ"ר כי כלל המשיבים אינם מעוניינים לערער על פסק הדין אם לא יוגש ערעור מטעם התביעה. זאת, על אף שבא כוחו של המשיב 4 הבהיר בשיחה עמו, באופן שאינו משתמע לשני פנים, כי הוא אינו מוסמך לדבר בשם באי כוחם של שאר המשיבים, והודיע כי יש לברר עמם אישית מה עמדתם בנושא.

בהתאם למידע שנמסר לו מגורמי התביעה הצבאית, נמנע הפצ"ר מלערער על פסק דינו של בית הדין הצבאי, בסוברו כי הושג הסכם להימנעות הדדית מהגשת ערעורים עם כלל המשיבים. כפועל יוצא מכך, כאשר המשיב 5 הגיש את ערעורו, סברו הפצ"ר ואנשי התביעה הצבאית, כי הוא פעל בחוסר תום לב, ובניגוד להסכם שהושג עמו. לפיכך, הוגשה לבית הדין לערעורים, בהנחיית הפצ"ר, בקשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה. בהמשך, ולאחר שנודע לפצ"ר כי מעולם לא הושג הסכם עם המשיב 5, והתגלתה התקלה שנפלה בעבודת הפרקליטות והתביעה הצבאית, הוא החליט למשוך את בקשתו להארכת מועד וביקש מבית הדין הצבאי לערעורים למוחקה.

41. ייאמר מייד, כי התנהלות זו של גורמי הפרקליטות הצבאית הנוגעים בדבר אינה תקינה כלל ועיקר, וזאת בלשון המעטה. לא כך מצופה מהגופים האמונים על אכיפת החוק והמשפט בצבא להתנהל, וטוב יעשה אם בפרקליטות הצבאית יופקו הלקחים המתאימים מהמקרה דנן, על רגישותו המובנת, ויחדדו את נהלי עבודתם בהתאם. ואולם, את הנעשה אין להשיב, וכיום עלינו לבחון את סבירות החלטתו של הפצ"ר למשוך את בקשתו להארכת מועד, לאור המצב החדש שנוצר, בעקבות התקלה שנפלה בעבודת הפרקליטות והתביעה הצבאית.

42. יובהר כבר עתה, כי לאחר שעיינתי בכובד ראש בטיעוני הצדדים לעתירה, ובחנתי לעומק את הטעמים שעמדו בבסיס החלטתו של הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעמו הגעתי לכלל מסקנה כי על אף שמדובר בהחלטה שגויה שהיה ראוי לפצ"ר להימנע ממנה, אין מדובר בהחלטה הנגועה בחוסר סבירות קיצוני עד כי דינה להתבטל. כמו כן, סבור אני, כי על אף השגיאה שנפלה בהחלטת הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד, אין מקום להורות כיום על תיקונה של שגיאה זו באמצעות הוראה לפצ"ר להגיש בקשה חדשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה.

להלן אבאר את טעמיי לעמדתו זו. ראשית, אתייחס לשאלה מדוע הנני סבור, כי ההחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד הייתה שגויה, בנסיבות העניין, ומדוע, למרות האמור לעיל, הגעתי למסקנה, כי אין להורות על בטלותה של החלטה זו. שנית, אפרט את השיקולים שעמדו בבסיס עמדתי, לפיה אין כיום מקום להורות לפצ"ר על הגשת בקשת אורכה חדשה להגשת ערעור מטעם התביעה.

השגיאה שנפלה בהחלטה למשוך את הבקשה להארכת מועד

43. הטעם המרכזי שהביא את הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד היה, כי לשיטתו, המקרה דנן אינו עומד באמות המידה שנקבעו בפסיקה, לשם מתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה. לגישת הפצ"ר, עולה מההחלטות שניתנו בבית משפט זה, כי כאשר התביעה אחרה להגיש ערעור מטעמה, עליה להציג טעמים כבדי משקל על מנת להצדיק קבלת אורכה להגשת הערעור, וזאת גם כאשר מדובר באיחור קל שאירע בשגגה. בהתבסס על פרשנות זו, אימץ הפצ"ר מדיניות מחמירה בכל הנוגע להגשת בקשות למתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה הצבאית. בהתאם למדיניות זו "התביעה הצבאית אינה נוהגת לבקש להגיש ערעור, משחלף המועד להגשתו. בקשות מעין אלו הן נדירות ביותר, ובעשור האחרון לא זכור מקרה נוסף שבו הגישה התביעה הצבאית בקשה דומה" (פסקה 2, לתגובתו המשלימה של הפצ"ר לעתירה).

עוד גורס הפצ"ר, כי אחת העילות הבודדות בהן הכיר בית משפט זה כעילה המצדיקה הארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה, נעוצה בהתנהלות חסרת תום לב מצד הנאשם, שהביאה לאיחור בהגשת הערעור מטעם התביעה. לעומת זאת, כך נטען, כל אימת שהאיחור בהגשת הערעור נבע מהתנהלות לא זהירה של התביעה, לא ניתנה אורכה להגשת הערעור, וזאת גם אם מדובר בערעור שהיה אינטרס ציבורי רב להגישו. לפיכך, טוען הפצ"ר, כי ניתוח של ההחלטות שניתנו בעבר, מעלה, כי "עניין ציבורי בהגשת ערעור אינו כשלעצמו טעם המצדיק ארכה, וזאת גם כאשר מדובר בחריגה מזערית מהמועד שנקבע בדין" (שם, בפסקה 36). בהתאם לכך, סבר הפצ"ר, כי משעה שהובהר כי לא הושג כל הסכם עם המשיב 5 להימנעות הדדית מהגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי, וכי האיחור בהגשת הערעור נבע, הלכה למעשה, מתקלה בעבודת הפרקליטות הצבאית "נשמט הטעם המרכזי שבגללו הוגשה מלכתחילה הבקשה" (שם, בפסקה 3).

44. אם נסכם את עמדתו של הפצ"ר, הרי שעל פי המדיניות הנהוגה בפרקליטות הצבאית, בקשות להארכת מועד להגשת ערעור תוגשנה רק כאשר האיחור בהגשת הערעור נגרם בעטיין של נסיבות שאינן תלויות בהתנהלותה של התביעה, כאשר בכל מקרה אחר, בו נגרם האיחור בשל משגה של התביעה, לא תתבקש אורכה להגשת הערעור. כל זאת, מתוך הנחה כי במקרים בהם האיחור בהגשת הערעור נגרם בשל טעות של התביעה הצבאית, לא תוענק האורכה המבוקשת. לטעמי, אין לקבל גישה קטגורית זו.

45. כפי שיובהר בהמשך, נראה כי עמדת הפצ"ר, לפיה כל אימת שהאיחור בהגשת הערעור נגרם בשל משגה של התביעה לא תוגש בקשה להאריך את מועד ההגשה, אינה מתיישבת עם הלכותיו של בית משפט זה, בנושא בקשות אורכה להגשת ערעור.

46. אין חולק, כי בשורה של החלטות שניתנו בבית משפט זה, נקבע כי בגדרי ההליך הפלילי, אין סימטריה בין המדינה לנאשם בכל הנוגע למתן אורכה להגשת ערעור, במובן זה שעל המדינה לעמוד בתנאים מחמירים יותר מאלו שנדרש לעמוד בהם הנאשם, לשם קבלת האורכה. כמו כן, נקבע כי במקרים בהם האיחור בהגשת הערעור נגרם כתוצאה מהתנהלות לא זהירה או רשלנית של התביעה, הנכונות להיענות לבקשה להארכת מועד מטעמה, תהיה מצומצמת יותר (ראו, ב"ש 384/81 מדינת ישראל נ' בן ציון, פ"ד לה(4) 727 (1981); ב"ש 665/83 מדינת ישראל נ' שרייבר, פ"ד לז(3), 363 (1983); בש"פ 822/99 שכטר נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 1 (2000); בש"פ 5988/06 נגר נ' מדינת ישראל (25.7.2006), בפסקה 3 להחלטתה של השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש (להלן: עניין נגר); בש"פ 8758/01 מדינת ישראל נ' רזינשווילי (7.2.2002) (להלן: עניין רזינשווילי); ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ (14.7.2002) (להלן: עניין הפניקס); בש"פ 6353/02 מדינת ישראל נ' הפניקס הישראלי חברה לביטוח, פ"ד נז(1), 1 (2002); בש"פ 63/11 מדינת ישראל נ' מקוה ישראל - כל ישראל חברים (13.1.2011)).

ואולם, לצד קביעות אלו, ניתן משקל לשיקולים נוספים, אשר יש להתחשב בהם, במסגרת ההחלטה האם ליתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה. בין יתר השיקולים, ניתן למנות את אלה: משך האיחור שבהגשת הערעור; עוצמת האינטרס של הנאשם לסופיות הדין בעניינו ומידת הסתמכותו על סיום ההליכים בתיק; וכמובן, סיכויי הערעור והאינטרס הציבורי שבהגשתו (ראו, ב"ש 1216/85 מדינת ישראל נ' עצמון, פ"ד מ(2), 353 (1986) (להלן: עניין עצמון); ב"ש 293/87 הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין' הלוי, פ"ד מא(2) 527 (1987) (להלן: עניין הלוי)). בענייננו, התקבלה החלטת הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד בהסתמך על נימוק אחד, הנוגע לסיבת האיחור בהגשת הערעור, כאשר השאלה שנשאלה היא, האם נבע האיחור בשל משגה של התביעה או בעטיין של נסיבות שאינן תלויות בה. בגדרה של מדיניות זו, לא ניתן משקל ממשי לאינטרס הציבורי שבהגשת הערעור, או לשיקולים אחרים, אשר ייתכן שיש בהם כדי להצדיק הגשת בקשה להארכת מועד להגשת הערעור.

47. נטען על ידי הפצ"ר, כי מפסיקתו של בית משפט זה, עולה, לכאורה, כי האינטרס הציבורי שבהגשת הערעור אינו מהווה שיקול למתן אורכה. בתמיכה לטענתו, הפנה הפצ"ר לדברים שנאמרו על ידי הרשם (כתוארו אז) ע' שחם בעניין רזינשווילי, לפיהם "האינטרס הציבורי הטמון בעניין אותו מבקשת המדינה להביא בפני בית המשפט אינו בבחינת טעם מיוחד למתן ארכה. אין הוא מהווה הסבר או עילה לאיחור. ככזה, אין הוא טעם עצמאי, העומד על רגליו שלו, למתן ארכה" (שם, בפסקה 8).

אין להתכחש לעובדה, כי מדברי הרשם ע' שחם בעניין רזינשווילי, עולה, לכאורה, כי האינטרס הציבורי שבהגשת ערעור אינו מהווה שיקול עצמאי למתן אורכה להגשת ערעור. ואולם, ניתן להצביע על החלטות אחרות, בהן נפסק כי האינטרס הציבורי אכן מהווה שיקול ממשי למתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה. כך, למשל, ובניגוד לדברים שנקבעו בעניין רזינשווילי, בעניין הפניקס, ציין הרשם ע' שחם, כי "אין לשלול, במקרים מתאימים, כי האינטרס הציבורי הטמון בערעור יהווה שיקול לגיטימי במתן ארכה לשם הגשתו." (שם, בפסקה 26 להחלטה). כמו כן, בעניין עצמון, קבע השופט ש' לוי, כי בגדר השיקולים שיש לתת עליהם את הדעת במסגרת החלטה בבקשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה, ראוי לתת משקל "גם למהותו של העניין נשוא הערעור (כגון חשיבות המשפטית והציבורית, היקפו של העניין וכד')". (שם, בפסקה 9 להחלטתו של השופט ש' לוי; והשוו לאמור בעניין הלוי, לעיל).

48. סבורני, כי אין לקבל א-פריורי את הטענה, לפיה האינטרס הציבורי שבהגשת ערעור מטעם התביעה אינו מהווה שיקול רלבנטי, בין יתר השיקולים, למתן אורכה להגשת הערעור. אין להבין מדבריו אלו, כי האינטרס הציבורי שבהגשת ערעור יצדיק תיקון כל משגה מצד התביעה, ומובן שיש לאזן את השיקול הנוגע לאינטרס הציבורי שבהגשת הערעור אל מול זכויות הנאשמים וחובת ההגינות המוגברת החלה על המדינה, בגדרי ההליך הפלילי. כל שנאמר הוא, כי אין לקבל את הגישה, לפיה האינטרס הציבורי שבהגשת הערעור לא ישמש לעולם כשיקול רלבנטי, לצורך מתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה. אימוצה של גישה מחמירה מעין זו, עלול להביא, לעיתים, לתוצאות בלתי רצויות, שבהן תסוכל האפשרות להגיש ערעור בעל חשיבות ציבורית רבה, אך ורק מן הטעם שהיה איחור קל בהגשתו. לפיכך, נראה כי אין לקבל את גישתו המצמצמת של הפצ"ר, כמפורט לעיל.

49. לסיכום, עולה מהמקובץ, כי במסגרת החלטתו של הפצ"ר למשוך את הבקשה להארכת מועד הובא בחשבון שיקול אחד בלבד, שעניינו העובדה כי האיחור בהגשת הערעור מקורו בתקלה בעבודת הפרקליטות הצבאית, ולא ניתן כל משקל לשאר השיקולים הצריכים לעניין. בפרט, לא ניתן משקל לאינטרס הציבורי שבהגשת ערעור על פסק דינו של בית הדין הצבאי. זאת, למרות שהפצ"ר סבר כי קיים אינטרס ציבורי כזה, ובעיקר משעה שהנושא עתיד לבוא, ממילא, לעיונו של בית הדין הצבאי לערעורים. לפיכך, הנני סבור כי שגה הפצ"ר משהורה על משיכת הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור. זה המקום להדגיש ולהבהיר, כי אין באמור לעיל משום הבעת דעה לגבי

החלטתו של בית הדין הצבאי לערעורים, לו נותרה הבקשה להארכת מועד על כנה.

עם זאת, סבורני כי אין לראות בהחלטה למשוך את הבקשה משום משגה היורד לשורשו של עניין אשר נגוע בחוסר סבירות קיצוני, וזאת משני טעמים: ראשית, יש להדגיש, כי על אף שמדובר, לטעמי, בהחלטה שגויה, אין כל ספק כי החלטתו של הפצ"ר להורות על משיכת הבקשה להארכת מועד, לא הייתה נגועה בשיקולים זרים או שאינם ממין העניין; ושנית, כפי שהובהר לעיל, לא כל שגיאה של הפצ"ר (או של היועמ"ש) תצדיק את התערבותו של בית משפט זה, אלא אם מדובר במשגים גסים היורדים לשורשו של עניין, ואשר משקפים חוסר איזון משווע בין השיקולים הרלבנטיים, הנוגעים לסוגיה. בנדון דידן, הגעתי לידי מסקנה, כי גישתו של הפצ"ר משקפת, אמנם, פרשנות שגויה של ההלכות שנקבעו בנושא בקשות אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה, ואולם, אין מדובר במשגה כה יסודי, עד כי אין מנוס אלא להורות על בטלותה של ההחלטה, וזאת על אף השיקולים כבדי המשקל שלא להתערב בשיקול דעתם של הפצ"ר והיועמ"ש.

מדוע אין מקום להורות כיום על הגשה של בקשה חדשה להארכת מועד להגשת ערעור

50. כאמור, משגהו של הפצ"ר במשיכת הבקשה להארכת מועד, אינו נכנס לתחום הצר של אותן החלטות שדיןן בטלות, ואין מדובר בהחלטה הנגועה בחוסר סבירות קיצוני, גם אם ראוי היה לקבל החלטה אחרת. בכך, ניתן היה לסיים את הדיון בנושא משיכת הבקשה להארכת מועד להגשת ערעור, תוך דחיית העתירה. ואולם, איננו רואים עצמנו פטורים מלבחון את השאלה האם יש מקום, בכל זאת, להורות על הגשת בקשה חדשה להארכת מועד להגשת ערעור מטעם התביעה. לטעמי, יש להשיב על שאלה זו בשלילה.

51. הנני סבור כי לא יהא זה נכון, בנקודת הזמן הנוכחית, להורות לפצ"ר להגיש מחדש את הבקשה להארכת מועד, שכן כיום, בחלוף זמן כה רב מהמועד האחרון להגשת ערעור מטעם התביעה, המסקנה המתבקשת היא כי המקרה דנן אינו עומד בתנאים שנקבעו בפסיקה למתן אורכה להגשת ערעור מטעם התביעה. לפיכך, גם אם היה בזמנו סיכוי להארכת המועד להגשת ערעור, הרי שבעת הזו, אין לבקשה זו סיכוי ממשי להתקבל, ועל כן לא יהיה זה מעשי להורות לפצ"ר על הגשתה מחדש של הבקשה.

52. מסקנה זו מתחייבת מעקרון סופיות הדיון, המהווה עקרון יסודי בשיטתנו. כלל זה מנחה אותנו לתחום את ההליכים המשפטיים למועדים הקבועים בחוק, ולהימנע מהתדיינות משפטית אשר תימשך עד לאין קץ. מאחורי עקרון סופיות הדיון עומדים מספר שיקולים חשובים, וביניהם, האינטרס להימנע מכפל התדייניות; להביא לניצול יעיל של משאבי המערכת המשפטית; להבטיח יציבות וודאות משפטית; ולהגן על אינטרס ההסתמכות של הצדדים

הנוגעים בדבר על פסקי דין שהפכו לחלוטים (ראו, בעניין זה, בג"ץ 9060/08 יאסין נ' שר הביטחון (7.5.2012), בפסקאות 7-9 לפסק דינו של הנשיא א' גרוניס; וע"פ 7853/05 רחמיאן נ' מדינת ישראל (27.11.2006), בפסקה 10 לפסק דינו של הנשיא א' ברק; נינה זלצמן, מעשה בית דין בהליך האזרחי, עמ' 20-12 (1991)).

53. טעם חשוב נוסף העומד מאחורי עקרון סופיות הדיון, נעוץ בצורך להגן על זכותו של בעל דין שלא להיות מוטריד יותר בהליכים משפטיים, אשר הגיעו לידי סיום. לטעם זה חשיבות מיוחדת בגדרי הדין הפלילי, שכן כאמור, מעצם טבעו וטיבו, מסב ההליך הפלילי פגיעה קשה לנאשם. עקרון סופיות הדיון מאפשר לנאשם שזוכה להמשיך בחייו, מתוך ידיעה כי לא יהיה נתון עוד לאימת הדין, ומאפשר לנאשם שהורשע לרצות את עונשו ולפתוח דף חדש בחייו. ללא עקרון סופיות הדיון הייתה שיטתנו המשפטית הופכת לשיטה קפקאית, בה נאשמים עלולים למצוא את עצמם באופן מתמיד בצילו של הדין, מבלי לדעת האם ההליך שהתקיים בעניינם יגיע אי פעם אל סיומו (ראו, בג"ץ 681/12 גרינשפן נ' היועץ המשפטי לממשלה (19.09.2012), בפסקאות 14-17 לפסק דינו של הנשיא א' גרוניס; בג"ץ 57/64 כהן נ' שר-המשפטים, פ"ד יח(2) 396, בעמ' 399 לפסק דינו של השופט ח' כהן (1964)). סמכותו של בית המשפט להאריך את המועדים שנקבעו בחוק להגשת ערעור, מהווה חריג לעקרון סופיות הדיון. לפיכך, ככל שבמקרה הקונקרטי ניתן משקל גבוה יותר לעקרון סופיות הדיון, כך גם גדר סמכותו של בית המשפט לחרוג מעקרון זה, לצורך הארכת המועד להגשת ערעור, תהא מצומצמת יותר.

54. אין צריך לומר, כי לחלוף הזמן נודעת השפעה ניכרת על עוצמת השיקולים העומדים בבסיסו של עקרון סופיות הדיון, ובעיקר אמורים הדברים לגבי אינטרס הנאשם לסיום ההליכים בעניינו. לפיכך נקבע, כי "ככל שמשך האיחור ארוך יותר כן יגבר משקלם של הנימוקים האחרים הנוטים לדחיית הבקשה [להארכת מועד להגשת ערעור]" (עניין עצמון, בפסקה 9 להחלטתו של השופט ד' לוין; עוד ראו, עניין הפניקס, בפסקה 25(ב) להחלטתו של הרשם ע' שחם; עניין נגר, בפסקה 3 להחלטה של השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש). לפיכך, והגם שחלוף זמן קצר מהמועד האחרון להגשת ערעור, אינו מקים מחסום בלתי עביר בפני התביעה לקבל אורכה להגשת ערעור מטעמה, ברי כי משחלפו חודשים רבים מאז המועד האחרון להגשת הערעור, רק נסיבות קיצוניות וחריגות עד מאוד עשויות להצדיק מתן אורכה, כאמור.

55. ובחזרה לענייננו. עקרון סופיות הדיון, בצד הסתמכותם הלגיטימית של המשיבים 4 ו-6 על החלטתו של הפצ"ר שלא להגיש ערעור בעניינם, מובילים למסקנה כי אין מקום להורות את הפצ"ר להגיש בקשה חדשה להארכת מועד. לפיכך, ועל אף שלטעמנו לא היה מקום למשוך, מלכתחילה, את הבקשה להארכת מועד, אין מנוס מהמסקנה כי אין לחייב את הפצ"ר להגיש מחדש את הבקשה להארכת מועד, להגשת ערעור מטעם התביעה הצבאית.

סוף דבר

56. לאור האמור, אציע לחברותיי לדחות את העתירה, ובכך מתבטל צו הביניים שהוצא על ידינו.

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

לבסוף, נבקש להביע את תנחומינו לעותרים על לכתו של בנם בטרם עת. מבינים אנו לליבם של העותרים שאיבדו את בנם בתאונה טראגית ומיותרת, וכל מבוקשם הוא שמשפחות אחרות לא ידעו את האובדן שהוא מנת חלקם. עתירות מסוגה של העתירה דנן הן מהקשות ביותר שבית משפט זה נאלץ להכריע בהן. בצר להן מגיעות משפחות החללים לבקש צדק לבניהן שנפלו, ולבנו נוטה להן, שמא נוכל להקל במעט על צערן. אך אנו מחויבים על פי הדין, ואין לנו רשות לפסוק אלא על פיו. כל שנותר הוא להשתתף בצער המשפחה. סמל ראשון אסף וקסמן נפל בעת מילוי תפקידו, יהי זכרו ברוך.

ש ו פ ט

המשנה לנשיא מ' נאור:

אני מסכימה.

בין אם קיים סיכוי לקבל הארכת מועד על פי בקשה חדשה אם תוגש כזו ובין אם לאו – אין מקום להתערב בשיקול הדעת שלא לחזור ולבקש הארכת מועד. משנמשכה הבקשה שהוגשה – גובר הצורך בסופיות הדין.

אומר לעותרים, בנוסף לדברים שאמר חברי: לדעתי פסק הדין שעליו הם מבקשים לערער מצביע על נורמות ההתנהגות הראויות, וזאת בין אם קיים קשר סיבתי לתוצאה הקשה (כטענת העותרים) ובין אם לאו (כקביעת בית הדין).

המשנה לנשיא

השופטת א' חיות:

אני מסכימה לחוות-דעתו של חברי השופט א' שהם ומצטרפת להערותיה של חברתי המשנה לנשיא מ' נאור.

לכאבם של העותרים אין ולא יימצא מזור ועם כל הקושי בשל הלב היוצא אל העותרים, המסלול המשפטי מיצה את עצמו נוכח הכללים שאנו מחוייבים בהם לעניין סופיות הדין (ראו והשוו בג"ץ 681/12 גרינשפן נ' היועץ המשפטי לממשלה (19.9.2012)).

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שהם.

ניתן היום, י"א באייר התשע"ד (11.5.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

המשנה לנשיא